

# ใจเป็นสนามรบ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะธรรมะอันนี้เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เวลาแสดงธรรมจักๆ ขึ้นมา พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้สังขรณ์อันนี้ ได้อาวุธที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายื่นให้ ในธรรมจักๆ มีมรรคมีผล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายื่นอาวุธให้ พอยื่นอาวุธให้ พระอัญญาโกณฑัญญะเวลาฟังธรรม มีดวงตาเห็นธรรม พอมีดวงตาเห็นธรรม สังขรณ์ๆ สังขรณ์มันมีรสมีชาติ สังขรณ์มันมีความหนักมีความหน่วง มันมีเหตุมีผลของมัน ถ้ามีเหตุมีผล เห็นไหม เวลาฟังธรรมๆ ฟังธรรมเพื่อเหตุนี้ไง

ถ้าเราฟังธรรมของเรา เราฟังธรรมแล้ว เราตั้งใจของเรา ตั้งใจของเรา ตั้งสติไว้ เวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ออกมา สังขรณ์อันนั้นมันจะกระเทือนหัวใจของเรา ถ้ามันสะเทือนหัวใจนะ คนที่อำนาจวาสนา ขนพองสยองเกล้า ถ้าขนพองสยองเกล้า นั่นธรรมมันทิ่มเข้าไปกลางหัวใจนั้น ถ้าทิ่มเข้าไปกลางหัวใจนั้น เพราะกิเลสมันอยู่ที่นั่น ถ้ากิเลสอยู่ที่นั่น เรามีแต่ถนอมรักษากัน ด้วยมารยาทสังคัม ทำสิ่งใดก็เกรงอกเกรงใจ ความเกรงอกเกรงใจเป็นมารยาทสังคมนะ แต่เวลามาเกรงกิเลสไป

ในสังขรณ์ สังขรณ์มันต้องฟาดต้องฟันสิ่งที่มันเป็นสิ่งสะสมในใจของเรา ถ้ามันฟาดฟันสิ่งที่มันสะสมในใจของเรา เราจะทำอย่างไรละ เราทำไม่ถูก ทำไม่ได้ ถ้าทำไม่ถูก ทำไม่ได้ละ เวลาฟังธรรมๆ ฟังเพื่อเหตุนี้ไง ฟังธรรมเพื่อเตือนสติของเรา

สังฆกรรมอันนี้ สังฆกรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกมันไม่ได้มาง่ายๆ หรือ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมา ท่านเป็นพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย พระปัจเจกพุทธเจ้าก็ต้องสร้างอำนาจวาสนาบารมีมาเหมือนกัน ขนาดสร้างอำนาจวาสนาบารมีมาตรัสรู้เองโดยชอบๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้าเท่านั้นที่จะตรัสรู้เองโดยชอบ

พวกเราสาวก-สาวกะ ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง ได้ยินได้ฟังมาเพื่ออะไร? ได้ยินได้ฟังมาเพื่อเป็นอาวุช เป็นสังฆกรรม แล้วพยายามหีบจับให้ได้ ถ้ามันหีบจับได้ มันจะเป็นอาวุชของเรา ถ้ามันหีบจับไม่ได้ มันตกไม้ตกมือไป เห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านยื่นให้ ยื่นให้กับมือเรา แต่เราจับไม่ได้ ถ้าจับไม่ได้ เห็นไหม

คูลี ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเผยแผ่ธรรมๆ เวลาพระจุนทะไปเห็น ลัทธิศาสนาต่างๆ เวลาศาสดาเขาตายไป มันมีความขัดแย้งกัน ก็มาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าทำไมเป็นแบบนี้ ทำไมครูบาอาจารย์ของเราเพิ่งตายไป ทำไมลูกศิษย์มีความขัดแย้งอย่างนั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่ามันขาดวินัย

พระจุนทะนิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้บัญญัติวินัย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าไม่ได้ ยังบัญญัติไม่ได้ เพราะมันไม่มีเหตุมีผล พอไม่มีเหตุมีผล ต้องมีการกระทำผิดขึ้นมาถึงจะบัญญัติวินัยขึ้นมา

พระสุทิน เป็นลูกชายคนเดียว ออกบวช พอลูกชายออกบวช ทางบ้านเขามีภรรยา เขามีภรรยาแล้ว เขาไม่มีลูก มีลูกชายคนเดียวออกบวช เวลาพ่อแม่มา มาอ้อนวอน มาขอร้อง อยากได้ผู้สืบสกุล พระสุทินบวชในพระพุทธศาสนา แต่ยังไม่มีการวินัย ก็มีเพศสัมพันธ์ มีเพศสัมพันธ์ไปๆ ภรรยาก็ตั้งท้องขึ้นมาด้วย พอตั้งท้องขึ้นมา เวลาลูกเกิดขึ้นมาชื่อนายพีช สุดท้ายแล้วได้มาบวชเหมือนกัน ได้สิ้นกิเลสไปทั้งหมด แต่พระสุทินพอทำไปแล้วเสียใจ เสรีใจ เสรีหมอง พอเสรีหมองนะ พระถามว่าทำไมเป็นแบบนี้ล่ะ ทำไมบวชแล้วมันไม่จริงจัง ทำไมมันเสรีหมองอย่างนี้ล่ะ

ก็พูดสัตย์ พูดความจริง พอพูดความจริง พระได้ยื่นขึ้นมา พระก็ติเตียน ติเตียนว่าทำอย่างนี้  
ทำไมไม่ถูก เป็นโมฆะบุรุษ เป็นนักบวชแล้วทำอย่างนี้ไม่ได้ ทำไมไม่ถูกต้อง

แต่เวลาทำไป ทำไปด้วยความอ่อนวอนของพ่อของแม่

นี่เวลาพูดถึงทางโลกใจ เป็นเรื่องส่วนตัว เป็นเรื่องส่วนบุคคล แต่เวลาเป็นสุภาพบุรุษใช้ไหม  
นักบวชขึ้นมา มันทำผิดไปแล้วมันก็เสียใจ พอเสียใจขึ้นมามันก็เศร้าหมอง เศร้าหมองก็พูดบอกพระ  
ไป พระก็รายงานต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลยบัญญัติวินัยใจ ถ้าภิกษุร่วมเมถุนต้องอาบัติปาราชิก ทำ  
อย่างนี้ไม่ถูก ติเตียน ติเตียนพระสุทิน แต่พระสุทินไม่เป็น ไม่เป็นเพราะอะไร เพราะวินัยยังไม่ได้  
บัญญัติขึ้นมา

เพราะพระสุทินเป็นต้นบัญญัติของวินัยขึ้นมา เพราะมีเหตุขึ้นมาแล้ว องค์สมเด็จพระ  
สัมมาสัมพุทธเจ้าก็บัญญัติวินัย แต่ธรรม แสดงธรรมตั้งแต่แสดงธัมมจักกั กับปัญจวัคคีย์ เห็นไหม  
เวลาแสดงธรรมกับปัญจวัคคีย์ พอปัญจวัคคีย์มีดวงตาเห็นธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า  
เทศน์อนัตตลักขณสูตรเป็นพระอรหันต์มาหมดเลย ถ้าเป็นพระอรหันต์ เป็นพระอริยบุคคล มันรู้เอง  
โดยเจตนา รู้เองโดยหัวใจ มันรู้เอง รู้เลยว่าทำอย่างนี้ไม่ได้ ไม่มีการกระทำ

ฉะนั้น ขณะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมขึ้นมามันมีแต่พระอริยบุคคล มีแต่  
พระที่สำเร็จ พระที่มีคุณธรรมทั้งนั้น มันก็ไม่มีปัญหาขึ้นมา แต่เวลามีภิกษุบวชมากขึ้น เพราะว่าทุก  
คนเห็นทางพ้นจากทุกข์ อยากจะออกจากทุกข์ อยากประพฤติปฏิบัติให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ ก็บวชเข้า  
มา แต่บวชมาถ้าปฏิบัติไม่ได้มันก็ยังปัญหาอยู่ พอมันมีปัญหา มีความผิดขึ้นมาที่บัญญัติวินัยขึ้นมา

ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา เป็นแนวทางของเรา ถ้าแนวทางของเรา สิ่งที่เราศึกษา  
สาวก-สาวกจะได้ยินอย่างนี้ ได้ยินได้ฟัง ได้ยินได้ฟังคือเป็นสมบัติของเรา ปฏิบัติให้เป็นความจริง  
ของเรา ถ้าปฏิบัติเป็นความจริงของเรา เห็นไหม ฟังธรรมๆ ฟังธรรมให้มีสังฆธรรม ให้มันมีความ  
กระเทือนหัวใจ ถ้ามีความกระเทือนหัวใจ เรามีโอกาส

แต่ถ้าฟังธรรม ถ้าฟังทางโลก เราฟังทางโลกนะ ฟังคำขับร้องรำ เราฟังต่างๆ ฟังแล้วมีความสุข ฟังแล้วมีความพอใจไปกับเขา เวลาฟังธรรมมันอึดอัดขัดข้องไปหมดไปเลย นี่ถ้าพูดถึงวุฒิภาวะของใจ ถ้าพูดวุฒิภาวะของใจมันยังไม่สามารถหยายภาชนะขึ้นมาได้ จะรับฟังสิ่งใดมันไม่คู่คี่

แต่ถ้าเรามีความทุกข์ เรามีความสะเทือนใจ เห็นไหม นางปฎาจาราเป็นลูกเศรษฐีนะ แต่เวลาเขาหนีตามคนไข้ไป เวลาได้ไปคลอดลูกในป่าคนแรก จะกลับมาเยี่ยมพ่อ สามีกี่มาตามกลับ มาครั้งที่สอง ได้คลอดลูกครั้งที่สอง สามีกี่มาตามกลับ แต่ตามมาราวนี้ ถึงเวลาจะไปหาพ่อให้ได้ มาถึงฝนตก สามีกี่ไปหาพินมาเพื่อจะมาทำความอบอุ่น ไปโดนงูกัดตายซะ ตัวเองก็ร้อ นอนตากฝนนะ กกลูกไว้สองคน เอาหลังให้ฝนตกใส่ตัวเองหนาวสั่นทั้งคืน เช้าออกไปหา เห็นสามิตาย โดนงูกัดตาย เสียใจไหม? เสียใจ กลับไปเยี่ยมพ่อ อยากรู้ก็ต้องไปเยี่ยมพ่อ

เวลาข้ามฝั่งไป น้ำป่ามันไหลมา เอาลูกคนโตไว้ฝั่งนี้ ลูยน้ำข้ามป่าไปก่อน เอาลูกคนเล็กไปไว้ฝั่งนั้น แล้วจะกลับมารับลูกคนโต พอเดินมาถึงกลางน้ำ เห็นนกเหยี่ยวมันจะลงมาจกลูก ก็เอามือไล่ไป ใ้ลูกก็คิดว่าแม่เรียก ก็ลงมา ใ้นกเหยี่ยวก็จกเอาลูกไป มีความสะเทือนใจตั้งแต่สามิเสียชีวิต มีความสะเทือนใจตั้งแต่ลูกคนโตก็ตาย เพราะพอแม่กวักไ้ลูกก็นึกว่าเรียกตัวเอง ก็เดินลงมากลางน้ำ น้ำพัดไป ใ้ลูกคนเล็กก็โดนนกคาบไป นี่เสียใจ จะไปเยี่ยมพ่อเยี่ยมแม่ เยี่ยมพ่อเยี่ยมแม่คืนนั้น ฝนตกแรง ฟ้าผ่า ไฟไหม้บ้านพ่อบ้านแม่หมดเลย หมดทุกๆ อย่าง จนขาดสติ คนขาดสติเวลาทุกข์ มันทุกข์ขนาดนั้น

ฟังธรรมๆ ทุกข์ขนาดนั้น เป็นจนขาดสตินะ จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมอยู่ รุ่งเช้าไป ผ่านไป “ปฎาจาราเธอเป็นอะไร” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเตือนสติ พอเตือนสติ สติกลับมา ขอบวชๆ เทศนาว่าการจนเป็นพระอรหันต์หมด

สิ่งที่จะเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา สิ่งที่จะฟังธรรมๆ ถ้ามันไม่มีสิ่งใดเลย ฟังขับกล่อมร้องรำ ฟังแล้วมันชื่นใจ แต่จะฟังธรรมๆ ฟังธรรมแล้วมันไม่สะเทือนใจ แต่เวลาคนทุกข์คนยาก คนไม่มีทางออกไปฟังธรรมมันสะเทือนหัวใจมากนะ ถ้ามันสะเทือนหัวใจ มันได้สติมา ได้สติสิ่งนี้มา มันจะมีโอกาสไง โอกาสที่เราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะประพฤติปฏิบัติตามความจริงของเรา

ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติความจริงของเรา “ใจเป็นสนามรบ” เราต้องหาหัวใจของเราให้เจอ ถ้าเราไม่เจอหัวใจของเรา เราจะหาสนามรบของเราไม่เจอ

แต่เนื้เวลาเราเป็นปัญญาชนใช้ใหม่ เราจะศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษาประวัติของครูบาอาจารย์ของเรา ถ้าเราไปศึกษาธรรมๆ ศึกษานั้นมันเป็นที่คันคว้า การคันคว้า “ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ” ในการปริยัติ การศึกษามันเป็นความคิดทั้งนั้นนะ แต่ศึกษามาเพื่อประพฤติปฏิบัติ มันไม่ใช่สนามรบ

ทฤษฎี หนังสือ ตำรับตำรา พระไตรปิฎกไม่ใช่สนามรบ เป็นสนามคันคว้า

เราคันคว้ามา คันคว้ามาเพื่อมีแนวทาง เป็นสนามคันคว้า ไม่ใช่สนามรบ เราคันคว้ามาทำไม คันคว้ามาเพื่อจะประพฤติปฏิบัติ ปริยัติต้องปฏิบัติ การศึกษาเล่าเรียนมา ทางวิชาการ เราต้องศึกษาของเรา ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา แต่เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษามาก็คันคว้ามาเพื่อความรู้ของเรา แต่ความเป็นจริงมันยังไม่เกิดขึ้น เพราะใจเป็นสนามรบ หาใจของตัวเองไม่เจอ ถ้าใครหาใจของตัวเองไม่เจอ การปฏิบัติมันยังไม่เป็นการปฏิบัติจริง

ถ้าเป็นในการปฏิบัติจริง การคันคว้ามา คันคว้ามาเพื่อเป็นแนวทาง แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เราบอกเราคันคว้ามาเป็นความรู้ของเรา แล้วถ้ามันปฏิบัติไป ปฏิบัติลุ่มๆ ดอนๆ ไป ก็ว่าสิ่งนั้นเป็นการปฏิบัติ แล้วก็พยายามจะเคลมเอาสิ่งที่ครูบาอาจารย์ท่านว่าไว้ว่าเป็นสมบัติของเรา...มันเป็นสมบัติของเราไปไม่ได้หรอก มันเป็นสมบัติของเราไปไม่ได้เพราะมันไม่ใช่ประสบการณ์จริงของเรา มันไม่ใช่ความรู้จริงของเรา มันเป็นความรู้จริงในคัมภีร์ ในพระไตรปิฎก ก็เป็นความรู้จริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาตรัสรู้ขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์นั้น ตรัสรู้ในหัวใจอันนั้น แล้วหัวใจอันนั้นบอกวิธีการ บอกวิธีการในการประพฤติปฏิบัติ แล้วถ้าผลของมันล่ะ เห็นใหม่ เกียกกันทุกวัน “นิพพานเป็นอย่างไรๆ”

นิพพานเป็นอย่างไร นิพพานก็เป็นในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ นิพพานก็เป็นใจของพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ นิพพานก็เป็นธรรมของครูบาอาจารย์ของเราใจ แล้วของเราล่ะ เราไปศึกษามา ถ้าเราไม่รู้ เห็นไหม มันเป็นสนามรบคั่นคว่ำ มันไม่ใช่สนามรบ

ถ้าเป็นสนามรบ เราต้องทำความสงบของใจเข้ามา ถ้ามันยังทำความสงบของใจเข้ามาไม่เป็น แม้แต่ทำความสงบของใจเข้ามายังทำไม่เป็น แล้วมันจะไปหาสนามรบจากไหน คุณสิ เวลาทางโลก เขาเรียกว่า “สงครามการค้า สงครามทางเศรษฐกิจ” สงครามทางเศรษฐกิจเขายังต้องหาสนามการค้าของเขาเลย ถ้าสนามการค้าของเขา เขาต้องทำตลาดของเขา เพราะเขาจะเอาสินค้าเข้าตลาดของเขา เขาต้องทำวิจัยของเขา เวลาถ้าเขาไม่ทำธุรกิจต่อเนื่องไป เขาก็ถอดสินค้าของเขาออกจากตลาดนั้น นี่มันยังต้องมีสถานที่ ยังต้องมีตลาด ยังต้องมีสังคมที่เราจะเข้าไปทำธุรกิจการค้าของเขา

แล้วเวลาเราปฏิบัติ เห็นไหม “โลกเจริญๆ” คำว่า “โลกเจริญ” คือมันเจริญทางวิชาการ ทางวิชาการ ทางการศึกษา มันเจริญ โลกมันต้องเจริญ คนเรา ปัญญาจะทำให้เราแก้ไขวิกฤติในชีวิต ปัญญาจะแก้ไขสิ่งต่างๆ ที่เราเผชิญได้ ถ้าเรามีสติมีปัญญา เราแก้ไขสิ่งนั้นได้ มันก็แก้ไขชีวิตนี้ให้พ้นจากวิกฤตินั้นไปเท่านั้น ฉะนั้น สิ่งที่เราศึกษามาๆ มันเป็นโลกียปัญญา มันเป็นทางโลก เป็นวิชาชีพ ถ้าเป็นวิชาชีพขึ้นมาต่างๆ เวลาเขาทำกันนะ เพราะเรามีปัญญาใช่ไหม เวลาเราอ้างอิง เราก็อ้างอิงอย่างนั้น

เพราะถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เราต้องหาใจที่เป็นสนามรบของเรา ฉะนั้น ถ้าเวลาคนที่เขามีครูบาอาจารย์ที่แท้จริง ท่านจะบอกเลย บอกให้เราพยายามทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจเราสงบเข้ามา ใจสงบเข้ามา มันจะเห็นสนามรบของตัวเอง สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานมันจะเกิดขึ้นตามความเป็นจริงต่อเมื่อเราทำความจริงของเราขึ้นมา

แต่ถ้าเรายังหาความสงบของใจเราไม่เจอ เรายังหาสถานที่ ยังหาปฏิสนธิจิตของเราไม่เจอ เห็นไหม สิ่งต่างๆ ที่ทำขึ้นมันเป็นเรื่องของมนุษย์ เรื่องโลกทัศน์ ในเมื่อมีกายกับใจ ความรู้สึกนึกคิดของมันมีอยู่แล้ว ถ้ามันมีอยู่แล้ว ด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันปิดหูปิดตา เวลามันปิดหูปิดตาขึ้นมา ศึกษาขึ้นมาแล้ว นี่ด้วยกิเลส ด้วยตัดหาความทะยานอยาก จินตมยปัญญาพยายามพิจารณาให้มันเป็นแบบนั้น ถึงบอกว่า ในการปฏิบัติไม่ต้องทำอย่างนั้น เราใช้ปัญญาของเรา ถ้าใช้ปัญญา

ของเราปัญญาอย่างนี้มันเป็นปัญญาในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา ปัญญาอย่างนี้ ปัญญาที่เกิดขึ้นมาแล้ว แล้วเทียบเคียง มันถูกต้องไปกับพุทธพจน์ๆ เทียบเคียงแล้วมันไปตรงกับประวัติของครูบาอาจารย์ของเรา

ถ้าประวัติครูบาอาจารย์ของท่านเขียนของท่าน มันมีเกร็ด มีเกร็ดในประวัติของครูบาอาจารย์ เรานะ ครูบาอาจารย์ที่เราศึกษาเราค้นคว้านั้นมันเป็นประโยชน์มาก เป็นประโยชน์มากๆ เลย เป็นประโยชน์มากๆ เพราะอะไร เพราะท่านได้ค้นคว้าของท่าน ท่านได้ประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านได้ทำความเป็นจริงของท่าน แล้วท่านมีประสบการณ์ตามความเป็นจริงของท่าน แล้วท่านจารึกไว้ ให้มันเป็นทางวิชาการ ให้เราค้นคว้า

แล้วเวลาเราประพฤติปฏิบัติไป เวลาเราปฏิบัติไป ถ้าเราปฏิบัติแล้วมันไม่มีสิ่งใดตอบสนอง ให้เป็นผลของเรา เราก็พยายามเอาสิ่งที่ครูบาอาจารย์เราประพฤติปฏิบัตินั้นมาเป็นแนวทาง มาเป็นสิ่งที่ให้ใจเราชุ่มชื้นขึ้นมา ให้มันมีโอกาสที่ปฏิบัติตามแนวทางของครูบาอาจารย์ของเรา นี่มันเอามาหล่อเลี้ยงใจเราได้ ถ้ามันเอามาหล่อเลี้ยงใจเราได้ เราศึกษา มันมีเกร็ด มันมีความจริงในนั้น ถ้าเป็นประวัติครูบาอาจารย์ ศึกษา มันเป็นสนามค้นคว้า มันไม่ใช่เป็นสนามรบ มันไม่ใช่เป็นความจริงของเราหรอก

แล้วเวลาเขาทำธุรกิจการค้ากัน เขาต้องมีวิสัยของเขา ถ้าบอกว่าเขาวิสัย เขาต้องบริหารจัดการของเขา ผู้ที่มันจะเฉ ใจ จะเล่ห์กล ด้วยเล่ห์กลนะ ความว่าเป็นเล่ห์กลของเขา เขาคิดว่าเป็นประโยชน์กับเขา แต่ความจริงนี้เป็นเรื่องของกิเลส กิเลสมันพลิกแพลง กิเลสมันปิดตา กิเลสมันบังเงา แต่ผู้ที่ปฏิบัติก็ไปเข้าใจเอาเองไป บอกว่า “เราไม่ต้องทำอย่างนั้นก็ได้ สิ่งที่เขาทำกัน ทำไมเราต้องไปลงทุนลงแรงอย่างนั้น ทำไมเราต้องทำให้ตัวเองทุกข์ยากนัก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกปฏิบัติแล้วต้องมีความสุข ไม่ใช่มีความทุกข์อย่างนั้น”

มันก็พยายามบิดเบือน พยายามจะทำว่าตัวเองมีความเข้าใจมีความรู้อย่างนั้น แล้วก็บอกทำอย่างนี้ก็ต้อง แล้วก็อ้าง อ้างสนามค้นคว้าไป อ้างสิ่งที่ตำรับตำราของครูบาอาจารย์เราเทศน์ให้เราค้นคว้า ไม่ใช่ความจริงอย่างไร ก็อ้างอิงอย่างนั้น แล้วพออ้างอิงอย่างนั้น วุฒิภาวะของสังคมที่ไม่มี

ปัญญา ไม่มีความรับรู้ได้ก็เชื่อ “เออ! ถ้าทำอย่างนี้ได้ ใช้ปัญญาไปเลย รู้ตัวทั่วพร้อม ไม่ต้องพุทโธ ไม่ต้องมาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ทำทำไม สมาธิทำไปทำไม”

สมาธิทำไปก็เพื่อใจเป็นสนามรบ ถ้าเราจะรบกับกิเลสของเรา ถ้าเราไม่มีสนามรบ เราไม่ได้เผชิญกับความจริงของเรา มันจะไปแก้กิเลสกันตรงไหน คุณ คนมีการศึกษามากมายขนาดไหน ถ้าเขาไม่มีหน้าที่การงานของเขา เขาไม่มีงานทำของเขา เขาจะเลี้ยงชีพของเขาได้อย่างไร เขาศึกษามาจบมา มีความรู้มากมายขนาดไหน แต่เขาไม่มีงานทำ เขาจะเอาอะไรมาเป็นประโยชน์ในการเลี้ยงชีพของเขา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราศึกษา เราค้นคว้ามากมายขนาดไหนก็แล้วแต่ แต่ถ้าเราหาใจที่เป็นสนามรบของเราไม่เจอ มันไม่มีผลงานตามความเป็นจริงขึ้นมา ถ้าไม่มีผลงานตามความเป็นจริงขึ้นมา แต่เขาก็บอกว่าทำไมต้องทำแบบนั้น ทำไมพวกเราต้องมาทุกข์มายากกัน ทำไมต้องทรมานตน ทำไมต้องมาทำให้ตัวเองเดือนร้อน

มันไปเดือนร้อนที่ไหน มันเป็นเรื่องกิเลสเดือนร้อน ไม่ใช่เราเดือนร้อน เพราะเรามีศรัทธา มีความเชื่อ เราเชื่อในรัตนตรัย เราเชื่อในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราเชื่อในครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมาแล้ว แล้วจากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่งนะ จากใจของท่าน ท่านปฏิบัติของท่านตามความเป็นจริงของท่าน ท่านทำของท่านได้ แล้วท่านยื่นให้เรา ยื่นให้เรา ท่านยื่นให้เรามันก็เหมือนพ่อแม่เลย พ่อแม่สอนลูกให้ทำหน้าที่การงาน ให้อูฐก็บอกว่า พ่อแม่ไม่รักๆ ถ้าพ่อแม่รักก็เอาเงินในให้อย่างเดียวก็พอ เอาเงินมา เงินไม่มี เลี้ยงดูจนแก่จนแต่่า พ่อแม่ไม่ต้องตาย จะดูแลเราไปจนเราตายก่อน มันเป็นไปได้ไหม? มันเป็นไปได้หรือ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าครูบาอาจารย์ท่านยื่นให้ๆ ยื่นให้มาให้เราทดลอง ให้เราค้นคว้า ให้เราปฏิบัติขึ้นมาตามความเป็นจริง ถ้ามันปฏิบัติขึ้นมาตามความเป็นจริง เราจะรู้จริง ในเมื่อเราจะชำระล้างกิเลส นี่ใจเป็นสนามรบนะ มันเศร้าใจใจ มันน่าเศร้าใจใจว่าแม้แต่ทำความเข้าใจยังไม่เป็น ถ้าความสงบของใจยังไม่เป็น เรื่องภาวนาไม่ต้องมาพูดกันเลย ไม่ต้องพูดกัน

แต่เขาพูดกันเต็มบ้านเต็มเมือง บอกว่า “ภาวนาไปเลย ใช้ปัญญาไปเลย อย่างนี้เป็นปัญญาในพระพุทธศาสนา ศาสนาแห่งปัญญา” มีความภูมิใจ มีความปลื้มใจกันมากเลย



แต่จริงๆ แล้วเขาก็รู้ว่ากิเลสเต็มหัวใจ ไม่ได้ทำสิ่งใดให้เป็นความจริงขึ้นมาเลย ถ้าจะทำความจริงขึ้นมา มันต้องคนมีอำนาจวาสนา อย่างจีทุกซ์ซึ่ยกพวกเรานี้แหละ อย่างจีทุกซ์ซึ่ยกของพวกเราเพราะอะไร เพราะเรามีแบบอย่าง มีครูบาอาจารย์เป็นตัวอย่าง เห็นไหม ในวงกรรมฐาน เราหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเป็นอาจารย์ใหญ่ ท่านค้นคว้าของท่านมา ท่านทำของท่านมาตามความเป็นจริง คนที่ทำมาตามความเป็นจริง แล้วเห็นพวกเราหละหละ เห็นพวกเราทำไม่จริง เขาจับไม่ได้หรอก นี่คนที่ทำความเป็นจริงมานะ

คุณติ พ่อแม่ที่ประสบความสำเร็จมากก็อยากให้ลูกเดินตามรอยของพ่อแม่ นั่นแหละ แล้วถ้าไอ้แม่ปุบบอก “ลูกให้เดินตรงๆ นะ” แล้วแม่มันเดินไปทางไหนล่ะ แม่มันเดินตรงไหม...ตาบอดคลำข้างมันเป็นไปไม่ได้หรอก มันคลำข้าง ไม่คลำข้างเปล่า นะ ยังบอกว่าข้างของตัวถูกต้องด้วยนะ ถูกต้องเพราะอะไร เพราะเขาบอกว่า “ไม่ต้องทำ มันทุกซ์มันยาก ทำแบบเขานั้นล่ะ ทำแบบเขา ถ้าเขาไปลงทุนลงแรงกัน เราแค่บริหารจัดการก็ได้”

เขาใช้คำพูดนะ เขาพยายามจะพูด พูดชักนำให้ผู้ที่ต่ออายุฎีกาจะเชื่อถือตาม แล้วก็เปรียบเทียบเหมือนการตลาด เปรียบเทียบเหมือนกับผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นก็ต้องได้รับปันผลเหมือนกัน ทำไมจะต้องไปทำแบบนั้น ไอ้มันเป็นเรื่องของทางโลก ที่เขาบริหารจัดการ เขาระดมทุนเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน มันเป็นเรื่องทางโลก แต่เขาคดโกงกัน เขาแย่งชิงกัน เขาหลอกลวงกันก็มีมหาศาล ที่เขาทำกัน เขาหลอกลวงกัน หลอกลวงกัน คดโกงกัน ยึดบริษัทไปเลยก็เยอะแยะไป มันจะประสบความสำเร็จอย่างที่คิดตลอดไปหรือ

แต่ถ้าเราทำของเราล่ะ เราทำความจริงของเรา เราต้องทำจริงของเรา นี่พูดถึงทำจริงนะ สิ่งนี้เป็นเรื่องสมมุติ สมมุติบัญญัติ มันเป็นเรื่องสมมุติขึ้นมา คุณติ กฎหมาย เวลากฎหมายเขาเขียน พอมันล้ำสมัยเขาก็ไปเขียนร่างกฎหมายใหม่ มันเป็นอย่างนั้นตลอดไป มันควบคุมไม่ได้หรอก มันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

แต่สักจะ อริยสักจะ คงที่แน่นอน คงที่แน่นอน เราจะรู้หรือไม่รู้ก็แล้วแต่ จิตของเราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ มันเวียนว่ายตายเกิดมาตลอด พอเกิดมาในชาติปัจจุบันนี้ พอเราเติบโตขึ้นมา เราก็คือว่ามีปัญญา เราก็มึทึภูมิมานะว่าเรามีความรู้คนหนึ่ง นี่มันเป็นเรื่องธรรมดา มันเป็นไปได้โดยง่าย เขา

บอกวัยรุ่นๆ วัยมันกำลังแรง มันคิดของมันอย่างนั้นนะ แต่ประสบการณ์ชีวิตจะสอนมันเอง พอมันโตขึ้น มีหน้าที่การงานหรือเปล่า จะพาชีวิตนี้ไปอย่างไร จะมีครอบครัวไหม ถ้ามีครอบครัวแล้วจะพาครอบครัวประสบความสำเร็จหรือเปล่า พอโตขึ้นมามันจะรู้เลยว่า ถ้าผ่านวัยมาแล้ว เราจะเสียดายเลยว่าตอนที่เรามาถึงเวลาทำไมเราไม่ชวนขวย เราไม่ทำของเราเห็นไหม

จะรู้หรือไม่รู้ก็แล้วแต่ จิตเวียนวายตายเกิดของมันอยู่อย่างนี้ สัจธรรมมันเป็นแบบนี้ แล้วถ้าเราปฏิบัติของเราโดยเล่ห์กลของกิเลสของเรา แล้วเรากบสังกมที่เขาถือถนกัน แล้วเขาไปปลื้มอกปลื้มใจนะ ทุกคนจะปลื้มใจว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา ศาสนาพุทธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา เป็นพระอรหันต์ สอนสิ้นสุดแห่งทุกข์ แล้วก็ก้มๆ เงยๆ แล้วก็ค้นคว้ากัน ทำกันอยู่อย่างนั้นไง

ใจเป็นสนามรบนะ ถ้าใจเป็นสนามรบ เราต้องหาสนามรบของเราให้เจอ ถ้าเราหาสนามรบของเราเจอ เรากำหนดพุทธโรก็ได้ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ในการกำหนดคำบริกรรมเพื่อความสงบระงับเข้ามา ในการใช้ปัญญาอบรมสมาธิให้เป็นเครื่องอยู่ของใจ ใจของเรา ใจมันชี้ทุกข์ชี้ยาก เวลาเวียนวายตายเกิดมา แยกหามาแต่เวรแต่กรรม

ถ้าแยกหามาแต่เวรแต่กรรม เกิดมา เห็นไหม มันอยู่ที่จริตนิสัยของคน คนนะ วิทกจริต โมหจริต โทสจริต ความเป็นจริตของใคร ถ้ามีสิ่งใดกระทบตรงกับจริตของตัวเอง มันเจ็บแสบทั้งนั้นนะ ถ้ามันเจ็บแสบ มันไม่มีที่พึ่งที่อาศัย ถ้าเรามีคำบริกรรมของเราละ มีคำบริกรรมของเรา ให้จิตมันเข้มแข็งขึ้นมา ให้จิตมันแข็งแรงขึ้นมา จิตอย่าให้มันอ่อนแอเกินไปนัก

จิตที่อ่อนแอ เห็นไหม รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ถ้าจิตมันอ่อนแอ มันเกาะเกี่ยวเขาไปเรื่อยละ มันเกาะรูป รส กลิ่น เสียง ไปตลอดเวลา แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญาขึ้นมา เรามีสติปัญญา คำบริกรรม หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ อบรมจิตใจของเรา ถ้าอบรมจิตใจของเรา ถ้ามันเข้มแข็งขึ้นมา รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มันรู้เท่าทัน ถ้ามันรู้เท่าทัน มันก็ไม่เกาะเกี่ยวกับสิ่งที่ว่า รูป รส กลิ่น เสียง ที่จะพาให้หัวใจของเราล้มลุกคลุกคลานไป ถ้ามันไม่พาหัวใจให้เราล้มลุกคลุกคลานไป เราพยายามใช้คำบริกรรมของเรา ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา ถ้ามันสงบเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา

เราปฏิบัติกัน ไม่ต้องคิดมาก คนเราปฏิบัตินะ เวลาจะปฏิบัติ พอเราพูดถึงว่า ถึงที่สุดแห่ง  
 ทุกข์จะนิพพาน มันบอก “จะเอาขนาดนั้นเชียวหรือ เราจะเอาขนาดนั้นเชียวหรือ” มันแบกรับไม่  
 ไหว ฉะนั้น ถ้าเราปฏิบัตินะ ปฏิบัติเพื่อให้เราไม่ให้ทุกข์กับสิ่งที่มันแบกหามในใจ เอาตรงนี้ก่อน ถ้า  
 เราปฏิบัติ เราพุทธโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันมีสติปัญญา มันปล่อยวางเข้ามา มันปล่อยวางเข้า  
 มา สิ่งที่ปล่อยวางเข้ามานะ ใจเป็นสนามรบ แค่นามรบ แค่นาม มันรักษาสิ่งที่เป็สนามไว้ไม่ได้  
 นะ เพราะอะไร เพราะจิตสงบแล้วเดี๋ยวมันก็คลายตัวออกมา

ถ้ามันสงบเข้าไป เวลาสงบ เวลาใช้คำบริกรรม ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เวลาจะสงบระงับบ้าง  
 แสนทุกข์แสนยากนัก เวลามันพุ่งช่าน เวลามันแบกหามอารมณ์ ทำไมมันไปได้ง่ายๆ ทำไมมันไป  
 ได้ตลอดเวลา... ใอนั้นมันเป็นทางที่มันเคยเดินใจ มันเป็นทางความเคยชินของใจ ใจมันเสวยอารมณ์  
 อยู่อย่างนี้ ใจมันแสวงหาผลประโยชน์ของมันอยู่อย่างนี้ ก็เลศค้นหาความทะยานอยาก เอาใจของ  
 เราหาผลประโยชน์ของมัน หาผลประโยชน์ให้เรารุ่มหลงใ ให้เรารุ่มหลงในรูป รส กลิ่น เสียง ให้  
 เรารุ่มหลงในสังคัมโลกนี้ใจ มันจะได้ขี้คอเราตลอดไปใจ นี้ก็เลศค้นหาความทะยานอยากอาศัยใน  
 จิตใจของมนุษย์ จิตใจของสัตว์โลกเป็นที่อยู่ แล้วมันก็ขบถ่าย ขบถ่ายสิ่งที่เป็นความ โลก ความโกรธ  
 ความหลงไว้ในหัวใจนี้ แล้วก็ให้เราทุกข์ยากอยู่อย่างนี้

หน้าที่การงานของเรา เราก็มียหน้าที่การงานของเรา พระก็มีหน้าที่การงานเหมือนกัน นัก  
 ปฏิบัติก็มีหน้าที่การงานทั้งนั้น เพราะเราต้องดำรงชีวิตนี้ไว้ ดำรงชีวิตไว้ทำไม? ดำรงชีวิตนี้ไว้  
 ประพฤติปฏิบัติใจ ถ้าดำรงชีวิตไว้ประพฤติปฏิบัติ ปฏิบัติตรงนี้ใจ ถ้ามีสติปัญญา ถ้าจิตมันสงบเข้า  
 มา จิตสงบเข้ามา มันมีความร่มเย็นแล้ว ถ้ามันปล่อยได้ คนเราไม่เคยรู้เห็นสิ่งใดเลย มันก็มีความ  
 สงสัยเป็นธรรมดา คำว่า “สมาธิ” สมาธิเป็นอย่างไร คำว่า “ใจ” ใจเป็นอย่างไร

แต่ถ้าเราศึกษา ดำรับตำราเป็นสนามค้นคว้า เราค้นคว้ามาแล้วนะ เราชื่นใจใหม่ เราค้นคว้า  
 มาแล้วเราก็มีปัญญาใจใหม่ เราค้นคว้ามาแล้วเราก็มีทางไปใจใหม่ แล้วมีทางไป มีทาง แต่เรายังทำ  
 ไม่ได้ นี่ใจ ใจเป็นสนามรบ เรายังหาสนามรบของเราไม่เจอ ถ้าเราหาสนามรบของเราเจอนะ เราเจอ  
 ขุมทรัพย์

คนเรากล้ามีความผิดพลาด มีความลุ่มหลง แต่ตัวเองยังไม่เข้าใจตัวเอง ตัวเองก็ว่าตัวเองถูกอยู่ตลอดเวลา แล้วใครมาบอกถึงความผิดพลาดของเรา เราจะไม่พอใจเขามากเลย แต่ถ้าวันไหนเรารู้ว่าเราผิด นี่เขาชี้ขุมทรัพย์ให้เรา เขาชี้ขุมทรัพย์ให้เรา เขาชี้ขุมทรัพย์ว่าเรามีความผิดพลาด ถ้าเราทำให้มันถูกต้องขึ้นมา ชีวิตเราจะรุ่งเรืองมากไปกว่านี้ นี่พอเรารู้ขึ้นมา นี่ไง เพราะเราเอง เขาชี้ขุมทรัพย์ให้เรา เรายังไม่รู้ตัวเลย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ใครเป็นคนชี้ล่ะ สติปัญญาของเราชี้ขึ้นมาไง ถ้าสติปัญญาของเราชี้เข้ามาที่ใจของเรา ใจนี้เป็นสนามรบ ถ้าเราเจอสนามรบของเราล่ะ เราเจอสนามรบของเรา จิตสงบเข้ามานะ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ แล้วรักษาไว้ พยายามรักษา ถ้าจิตสงบแล้วมันมีความสุขความระงับของมัน เราเห็นเอง

สิ่งที่มันแบกรับภาระ เราก็ทุกข์ยากมาก เวลาถ้ามันปล่อยวางเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา เราเป็นคนทำเอง เห็นไหม บังคับตั้ง สันติภูมิจิโกล เราเป็นคนทำเอง เราเป็นคนรักษาเอง แล้วพยายามรักษาสິงนี้ไว้ พอรักษาสິงนี้ไว้ นะ จิตสงบแล้วให้ฝึกหัดใช้ปัญญา

เวลาเราใช้ปัญญาเริ่มต้น โดยทางโลกที่เขาคิดกันว่า คำรับตำราเป็นที่คั่นค้ำ เป็นที่วิจยเพื่อปัญญาของเรา เวลาจิตของเรา เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิ เราจะหาสนามรบ แต่คนที่อ่อนค้อย การใช้ปัญญา เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เขาบอกว่า “นั่นพระพุทธศาสนา ศาสนาแห่งปัญญา ศาสนาแห่งปัญญา ก็ใช้ปัญญาแล้วไง ก็ตรีกในธรรม ก็ตรีกในธรรม”

จิตมยปัญญานะ เวลามันเกิดสิ่งใดขึ้นมา มันจะเว้งว้างไปหมดเลย เว้งว้าง บอกว่า “มันว่างไปหมดเลย ทุกอย่างว่าง”...แล้วใครเป็นเจ้าของความว่าง ความที่มันเป็นการะรุงรัง ใครเป็นคนไปแบกรับว่ามันเป็นการะรุงรัง เวลามันปล่อยการะรุงรังมาแล้ว ใครเป็นคนปล่อยเข้ามา

แต่โดยความไม่เข้าใจ โดยที่ว่าคำรับตำราเป็นสถานที่คั่นค้ำ คั่นค้ำมาด้วยจินตนาการ พอจินตนาการขึ้นมา มันก็คิดว่าเป็นแบบนั้น เป็นแบบนั้น แล้วเป็นจริงหรือเปล่า ถ้ามันเป็นจริง ถ้ามันทำสมาธิเป็น เวลาจิตมันสงบ มันก็รู้ว่าสงบ แล้วพอจิตมันเสื่อมก็รู้ว่าเสื่อม พอเสื่อมแล้วเราพยายามบริกรรมพุทโธเข้ามา เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา มันก็สงบระงับเข้ามาเหมือนเดิม ถ้ามันสงบระงับเข้ามา อ้อ! มันสงบเพราะคำบริกรรม มันสงบเพราะเรามีสติ ถ้ามีสติแล้ว ต่อไปนี้ ต่อไปนี้มัน

จะพุ่งช่านอย่างไร มันจะมีสิ่งใดบีบคั้นหัวใจเราขนาดไหน เราก็จะอยู่กับคำบริกรรมอย่างนี้ ให้อสิ่งเครื่องล่อ ให้อสิ่งที้อารมณ์ความรู้สึกที่เป็นเครื่องล่อไปว่าสิ่งนั้นมีปัญญา สิ่งนั้นเราจะรู้สิ่งต่างๆ มันล่อไป ไม่ไปกับมัน

แต่เริ่มต้นถ้าเรายังไม่มีประสบการณ์นะ “เอ! ถ้ามันสงบ มันสงบมาอย่างนี้ สงบต่อเนื่องไป มันจะเห็นภาพแบบนั้น ถ้าภาพแบบนั้นมันจะเป็นวิปัสสนาหรือเปล่า” นี่เรามีความอยากรู้อยากเห็นไปกับมันไง ถ้ามีความอยากรู้อยากเห็นไปกับมัน นี่ตัดหาความทะยานอยาก เป็นสมุทัย เวลาทำ ความสงบของใจขึ้นมา สมุทัยมันก็บวกรเข้ามาตลอด

ถ้าเรามีสติปัญญา เราค้นคว้าด้วยประสบการณ์ขึ้นมา มันจะรู้มันจะเห็น ถ้าจะรู้จะเห็น นี่ประสบการณ์แล้ว สิ่งที่มีมันเป็นเครื่องล่อ เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มันจะมาล่อ เรามีสติปัญญา เราไม่ไปกับมัน เราเอาพุทธานุสติ เอาปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเราขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงของเรา สิ่งนั้นมันจะมาชักลากเราไปไม่ได้เลย ถ้ามันชักลากเราไปไม่ได้ ใจที่เป็นสนามรบเรามันจะมั่นคง จิตเป็นเอกัคคตารมณ์ จิตที่ตั้งมั่น

คนไม่มีอำนาจวาสนา พอจิตตั้งมั่น จิตมันปล่อยความว่างเข้ามา “นี่นิพพาน”

สมาธิ ทำความสงบของใจ ใจมีความสุข สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันจะมีความสุขของมัน ความสุขอย่างนี้ สุขเพราะมันปล่อยภาระรุงรังมาเท่านั้นเอง มันยังไม่เป็นวิปัสสนา

ถ้ามันจะทำวิปัสสนา จิตสงบแล้วออกฝึกหัดใช้ปัญญา ออกฝึกหัดใช้ปัญญาในสติปัญญา ๔ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ถ้ามันออกไป นี่ใจเป็นสนามรบ ใครรบกับใคร สิ่งที่รบกวนภาวนามยปัญญา มันจะรบกับกิเลส การขุดคุ้ยหากิเลสนี้เป็นงานชนิดหนึ่งนะ แล้วเราไม่เคยเจอสิ่งใดเลย

สิ่งที่เป็นกัมภีร์ สิ่งที่เป็นตำรับตำรา มันเป็นสนามค้นคว้า พอค้นคว้ามา เราก็เทียบเคียง เราก็จินตนาการไป เห็นไหม “ไม่ต้องทำอย่างเขา แต่มีความรู้อย่างนี้มันก็เป็นความรู้ของเราแล้ว ถ้ามี

ความเห็นอย่างนี้มันก็เป็นธรรมแล้ว” ก็คิดจินตนาการกันไป มันไม่มีสิ่งใดเป็นความจริงเลย ไม่มีความจริง

ความจริงในธรรมนะ ความคิดเป็นความจริงใหม่ ใครว่าความคิดไม่มีอยู่ ความคิดก็มีอยู่ แต่เวลาความคิดที่เกิดขึ้นเป็นโลกียปัญญา ความคิดนี้เกิดจากกิเลส เกิดจากอวิชชาที่มันเป็นสัญญา มันไปจำใจ ไปจำ ไปศึกษา ไปค้นคว้ามา นี่สนามค้นคว้า ไปค้นคว้าตำรับตำรา มาแล้วเอาความค้นคว้ามาเป็นสมบัติของเรา มันเป็นสมบัติของเราตามความเป็นจริงไม่ได้ มันเป็นสนามค้นคว้าให้เราค้นคว้ามาเพื่อประพฤติปฏิบัติให้เกิดความจริงขึ้นมา

ถ้ามันจะเกิดความจริงขึ้นมา เวลาเราปฏิบัติ มันก็ต้องปฏิบัติตามข้อเท็จจริงของเรา ถ้าปฏิบัติตามข้อเท็จจริงของเรา ถ้ามีคำบริกรรม หรือมีปัญญาอบรม ถ้ามันสงบเข้ามาๆ สงบเข้ามา ใครเป็นคนรู้ล่ะ มีสติมีปัญญา เรารู้ของเรา ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อภิปนาสมาธิ มันรู้ มันเห็น มันเด่นชัดของมัน มันรู้เห็นเด่นชัดเลย จะไม่บอกว่า ว่างๆ ว่างๆ...เจียบกริบเลย

แต่ถ้าบอกว่าว่างๆ ใครเป็นความว่าง ใครเป็นคนที่รู้ว่าว่าง จิตมันมีอยู่ ปฏิสนธิจิตเกิดเป็นเรา เรามีชีวิตอยู่ เรามีความรู้สึกอยู่ เรามีความรู้สึกอยู่ ชาติรู้มันมี สิ่งที่ถูกรู้คืออารมณ์ บอกว่าว่างๆ ว่างๆ นั้นเป็นอารมณ์ความรู้สึกว่าว่าง เราไปศึกษาตำรับตำรา เราสร้างความรู้ขึ้นมา กดทับไว้ กดไว้ไม่ให้สิ่งใดเกิดขึ้นมันก็ว่างของมัน ว่างอะไร นั่นเป็นอารมณ์ เพราะจิตรู้ว่าว่าง แต่ตัวที่มันรู้ มันรู้อย่างไร

แต่ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราใช้คำบริกรรม พอมันปล่อยวางขึ้นมา อืม! อืม! สมาธิก็เป็นสมาธิ สมาธินะ ใจเป็นสนามรบ แล้วสนามรบจะรบกับใคร เอาอะไรไปรบ แต่ถ้าใจเราเป็นสนามรบนะ ใจมันเป็นสนามรบ มันวางเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา เราต้องรู้หรือค้นใจ เห็นไหม เวลาคนทำความสงบของใจ ใจมันสงบได้ สงบโดยที่ขาดสติ ขาดสติที่จะควบคุม เพื่อจะรำพึงไปหากายหาเวทนา หาจิต หาธรรม เขาก็ทำของเขาไม่ได้ เห็นไหม ใจสงบแล้วทำไมมันไม่เป็นปัญญาขึ้นมาล่ะ ใจสงบแล้ว มีศีล มีสมาธิ ทำไมไม่เกิดปัญญา

ปัญญาอย่างที่เขาค้นคว้ากันมานั้น นั่นมันเป็นสัญญา นั่นมันเป็นความจำ มันไม่เป็นความจริง มันฟื้นฟูได้ เมื่อโหรงก็ได้ เผลอเมื่อโหรงเดียวเราก็เปิดตำราก็ได้ หนังสือเล่มไหนเราก็เปิดได้ พอ

เปิดขึ้นมาแล้ว ขณะที่เปิดตำราเกี่ยวกับความรู้ความเป็นจริงในใจที่เวลาปฏิบัติมันต่างกันอย่างไร ทำไมมันมีความต่างกัน

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเวลาจะขุดค้ำหามัน ขุดค้ำหากิเลสนะ ถ้าเกิดกิเลส ระหว่างกิเลสกับธรรมต่อสู้กัน สงครามจะเกิดขึ้น สงครามจะเกิดขึ้นต่อเมื่อเรากันคว้าหาจำเลยได้ หากิเลสได้ หาผู้ที่ครอบงำหัวใจเราได้ แล้วผู้ที่ครอบงำหัวใจเรา มันครอบงำอย่างไร มันทำอย่างไรมันถึงครอบงำหัวใจของเรา นี่ไง สังโยชน์ เครื่องร้อยรัด ความร้อยรัดมันเป็นความพอใจ

สักกายทิฎฐิ ทุกคนมีทิฎฐิความเห็นผิดกันทั้งนั้น จะศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขนาดไหนก็แล้วแต่ ว่ากายไม่ใช่เรา ทุกอย่างไม่ใช่เรา สรรพสิ่งก็ไม่ใช่เรา...ไม่ใช่เรา มันไม่ใช่อย่างไรละ ทำไมมันถึงไม่ใช่ ถ้าไม่ใช่เรา เห็นไหม คุณติ ๆ คุณทางโลกเขา เวลาเขาเจ็บไข้ได้ป่วยไป อวัยวะของเขาที่เสียหาย เขาไปเปลี่ยนเลย เขาตัดทิ้งเลย ตัดทิ้งไปแล้ว แล้วเป็นอย่างไรต่อ ตัดทิ้งแล้วมันก็หายจากโรคจากภัยนั้น แต่จิตใจละ จิตใจเป็นอะไรขึ้นมา? ไม่เห็นเป็นอะไรขึ้นมาเลย

นี่ก็เหมือนกัน บอกว่าไม่ใช่เราๆ...อะไรไม่ใช่เรา ไม่ใช่เรามันต้องมีเหตุมีผลสิ คำว่า “ไม่ใช่เรา” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้จริง ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕ เพราะสักกายทิฎฐิ ความเห็นผิด ๒๐ อย่าง เพราะความเห็นผิดอย่างนี้ เราถึงได้ทุกข์ได้ยากกัน แล้วพอเราไปศึกษา สนามค้นคว้า ค้นคว้ามาแล้วบอกว่ามันไม่ใช่เรา สรรพสิ่งชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕ อันนั้นมันเป็นสนามค้นคว้า แต่สนามความเป็นจริงละ สิ่งที่สนามรบละ อะไรเป็นสนามรบละ แล้วอะไรรบกับอะไรละ

ถ้ามันไปเห็นจริงนะ เห็นกายขึ้นมามันก็จนพองสยองเกล้า เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริงแล้วจับให้ได้ ถ้าจับให้ได้ สงครามระหว่างธาตุชั้นเกิดขึ้น ระหว่างธรรมกับกิเลสมันจะมีสติปัญญาแยกแยะกัน ถ้าแยกแยะกันนะ นี่งานเกิดขึ้น ภาวนามยปัญญาไง ที่ว่าसानาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ปัญญา เห็นไหม คำริชชอบ งานชอบ เพียรชอบ มันเป็นธรรมจักร นิธรรมจักร

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักรฯ จักรนี้ได้เคลื่อนแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ยื่นอาวุธให้กับปัญจวัคคีย์ ปัญจวัคคีย์ ๕ คน ฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัม

พุทธเจ้าอยู่ด้วยกัน พระอัญญาโกณฑัญญะองค์เดียวเท่านั้นที่ได้มีดวงตาเห็นธรรม นี่ไง อำนาจวาสนาของคน ปัญญาของคน จิตใจของคน เห็นใหม่

ฟังอยู่ด้วยกัน ๕ คน ปัญจวัคคีย์เป็นนักบวช ๕ คน แต่เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เทศน์ซ้ำ ซ้ำจนปัญจวัคคีย์เป็นพระโสดาบันทั้งหมด แล้วแสดงอนัตตลักขณสูตรขึ้นมาเป็นพระอรหันต์หมดเลย สิ่งนี้เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา นี่แก้ไขหัวใจใจ

นี่ไง สนามค้นคว้า เราค้นคว้ามานันไม่มีความจริงขึ้นมา แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายื่นให้ๆ นี่ภาคปฏิบัติ มันเป็นความจริงขึ้นมา นี่เหมือนกัน เราจะทำหัวใจของเรา เราจะหาสนามรบของเรา นี่ไง ถ้าจิตสงบเข้ามานั่นคือสนามรบนะ ถ้าใครทำความสงบของใจเข้ามาไม่ได้ เห็นใหม่ สงบเข้ามาคือตัวจิต มันปล่อยอะไรเข้ามา? มันปล่อยขันธ ๕ เข้ามา รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

รูปคืออารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ความรู้สึกมันปล่อยวางเข้ามา พอปล่อยวางเข้ามา มันเป็นธาตุรู้ สมาธิคือธาตุรู้ ธาตุรู้ สิ่งที่ถูกรู้คือขันธ ๕ ที่มากระทบ กระทบแล้วก็เป็นการขึ้นขึ้นมา พอมันปล่อยเข้ามาๆ แต่ถ้าไม่ทำให้เกิดสงครามระหว่างกิเลสกับธรรมมันก็ไม่เป็นวิปัสสนา ถ้าจะเป็นวิปัสสนา เราจับอย่างไร แล้วแยกแยะอย่างไร

พิจารณาแยกแยะไป เห็นใหม่ ถ้ามันพิจารณาแยกแยะไป โดยการค้นคว้า เราก็แยกแยะไป เราก็เข้าใจว่าการแปรสภาพนี้เป็นวิทยาศาสตร์ แต่ถ้าความเป็นจริงนะ มันมีกำลังของจิต จิตถ้าสงบเข้ามาแล้วนะ ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ จิตสงบเข้ามา เวลาน้อมไปเห็นกาย มันจับกายของมันได้นะ พอจับกายของมันได้ ใช้ปัญญา ปัญญาคือเทียบเคียงว่า ร่างกาย โดยกำลังของสมาธินะ ให้มันแปรสภาพของมันไป ถ้ามันแปรสภาพมันคือไตรลักษณ์ ถ้ามันเป็นไตรลักษณ์ ของที่เราถืออยู่ แล้วมันเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่างที่เราถือ จิตใจที่มันพิจารณาของมันไป เวลามันเปลี่ยนแปลงสภาพของมัน เป็นไตรลักษณ์ คือมันแปรสภาพ มันจะเน่า มันจะเฟะ มันจะพุงป่องไปอย่างไร มันเป็นเพราะอะไร มันเป็นเพราะกำลังของจิต มันเป็นเพราะมัลลโค ทางอันเอก ทางอันเอก เห็นใหม่ ใจเป็นสนามรบ



มันเกิดขึ้นบนหัวใจ มันเกิดขึ้นบนภวาสวะ เกิดขึ้นจากภพ เกิดขึ้นจากจิต มันเป็นอยู่ระหว่าง  
ท่ามกลางของหัวใจนั้น

ถ้าเป็นท่ามกลางของหัวใจนั้น ถ้าหัวใจมันรู้จริงเห็นจริงตามความเป็นจริง นี่ปัญหาที่เกิดจาก  
จิต มันไม่ใช่ปัญหาที่เกิดจากสมอง ปัญหาที่เกิดการเทียบเคียง ปัญหาที่เราศึกษาค้นคว้ามาเป็น  
ปัญหาที่เกิดจากสมอง สมองไปจำมาต่างๆ แล้วเราก็จินตนาการสร้างภาพอย่างนั้นไป นี่สนาม  
ค้นคว้า สนามค้นคว้าคือตำรับตำรา สนามรบตามความเป็นจริงมันเกิดจากใจ มันเป็นสมบัติของ  
ใคร? สมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานไป “อานนท์ เวลาเรานิพพานไป เรา  
ไม่ได้เอาสมบัติของใครไปเลยนะ เราเอาแต่สมบัติของเราไปเอง”

คือในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ใจนั้นเป็นธรรมชาติ ธรรม  
ธาตุอันนั้น นี่ธาตุที่เป็นธรรม นิพพานไปพร้อมกับสมบัติอันนั้น แล้วสิ่งนั้น ความรู้จริงในใจของ  
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ววางธรรมและวินัยนี้ไว้เป็นทฤษฎี เป็นธรรมและวินัย เป็นร่อง  
เป็นรอยให้เราค้นคว้า ให้เราศึกษา เราค้นคว้าศึกษามาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม การค้นคว้าไม่มี  
ความผิด แต่การค้นคว้าโดยปัญหาที่อ่อนด้อย ไปค้นคว้ามาแล้วจินตนาการสร้างภาพขึ้นมาว่าเป็น  
ความจริงอย่างนั้นๆ มันถึงไม่มีน้ำใจใจ

นักรบ นักรบจะเข้าใจนักรบนะ นักรบเข้าใจนักรบด้วยกัน นักปฏิบัติมันจะเข้าใจในการ  
ปฏิบัติเหมือนกัน แต่ถ้าเราค้นคว้ามา เรารบ เราไม่เคยเข้าสนามรบ เพราะมันไม่มีสนามให้รบไง ถ้า  
เราค้นสนามรบเราไม่เจอ เราจะไปรบกับใคร ในเมื่อไม่มีการรบ มันไม่มีธรรมจักร มันไม่มีอาวุธ  
เห็นไหม คูตี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายื่นธรรมจักร ยื่นอาวุธให้กับพระอัญญาโกณฑัญญะ  
พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตามองเห็นธรรมขึ้นมา มันมีความจริงขึ้นมา นี่เราค้นคว้ามาเกือบเป็น  
เกือบตาย ค้นคว้ามาเป็นสมบัติของเรา ค้นคว้ามาเป็นสัญญา ค้นคว้ามาเป็นความจำ แต่ความจริงมัน  
ไม่เกิดขึ้นมา มันเลยไม่เข้าใจนักรบ ไม่เข้าใจน้ำใจของนักรบด้วยกันไง นักรบไม่เข้าใจถึงวิธีการ  
ของการรบไง

คูติ คูทหารที่ทั้งชีวิตเลย เขาไม่เคยออกรบเลย เขาฝึกฝนมาขนาดไหน เขาไม่ได้เข้าสงครามเลย เขาก็ไม่รู้ว่า ในสงคราม ทุกอย่างเกิดขึ้นได้ทั้งนั้น เพราะในสงครามเวลารบมันต้องรักษาชีวิตต้องเอาชนะ ต้องเพื่อผลประโยชน์ของกองทัพ ของการรบของเรา จะกลยุทธ์วิธี จะกลไก มันต้องเต็มทีของมันทั้งนั้นนะ ทุกอย่าง วิกฤตเกิดขึ้นได้ทั้งหมด

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตเราสงบแล้ว มันมีสนามรบของมันแล้ว ถ้ามันมีสนามรบแล้ว ต้องให้เห็นด้วย เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง ตามความเป็นจริงนะ ถ้าไม่ตามความเป็นจริง จิตสงบแล้วเทียบเคียงเอา เทียบเคียงเอา พอสมาธิมันอ่อนตัวลง สมาธิเวลาใช้ไปแล้ว สมาธิกำลังมันไม่เต็มทีของมัน สิ่งที่เราที่เห็นมันเป็นสัญญาแล้ว ถ้าเป็นสัญญาต้องริบวางสิ่งนี้ วางไว้เลย กลับมาทำสนามรบเราให้มันคง ทำสนามรบเพื่อเป็นชัยชนะ เพื่อเราจะเข้าไปใช้ปัญญาแยกแยะให้มันเป็นความจริงขึ้นมา

สนามรบของเรารกรุงรัง กิเลสมันหัวเราะเยาะ กิเลสมันบอกว่า สนามรบมันสามารถที่จะเข้าไปหลบไปซ่อน มันจะวางกลศึกให้เราเข้าไปแพ้มันตลอดเวลา นี่เพราะสมาธิเราอ่อน ถ้าสมาธิเราอ่อนปั๊บ เราต้องย้อนปล่อยวางแล้วกลับมาทำความเข้าใจให้มากขึ้น ถ้าใจมันสงบมากขึ้นแล้วเรามีกำลังแล้ว มันสดชื่นขึ้นมาแล้ว เราค่อยกลับไปจับ แยกแยะของมันต่อเนื่องกันไป นี่การรบมันลึกลับซับซ้อน

แต่ถ้านักการทหารที่ไม่เคยออกรบ เขาก็ศึกษาตำรับตำรามามากดละ ทางทฤษฎีเข้าใจได้หมดเลย ยุทธวิธีรู้ไปทุกอย่าง แต่ขณะเข้ารบ ในสนามรบที่มันมีวิกฤต สนามรบที่มันมีเหตุการณ์ที่มันนอกตำรา เหตุการณ์ที่มันจะเกิดขึ้นมา ที่เราคาดไม่ถึง เราคิดไม่ได้อีกมหาศาลเลย

ในการประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน เวลาเราเข้าไปพิจารณา พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม ถ้ากำลังเราดีนะ ในเมื่อเราเข้าสู่สงคราม ยุทธวิธีของเราพร้อม กำลังเราพร้อม อาวุธเราพร้อม ทุกอย่างพร้อมหมดเลย ข้าศึกมันจะเผชิญหน้ากับเราไหม มันแพ้ทุกอย่างเลยนี่ไง ถ้าสติเราดี สมาธิเราดี กำลังเราดี เราใช้ปัญญาไป กิเลสมันถอยร่นหมดดละ มันหลบมันหลีก ถ้าเราไม่มีสติปัญญานะ เราไม่แยกแยะของเรานะ ถ้าเราว่าเราชนะ เราประมาท เรานอนใจ เดียวกิเลสมันกลับมาตีแตกหมด

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราการต่อสู้กันมาในการวิปัสสนา มันจะมีเหตุการณ์อย่างนั้นของมันขึ้นมา แล้วเหตุการณ์แต่ละบุคคล เหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์แตกต่างกัน มันอยู่ที่กาลเวลา อยู่ที่จิตนิสัย อยู่ที่กำลังของเรา แล้วถ้าเราขยันหมั่นเพียรของเรา เราทำของเรา ถ้ามันยึดพื้นที่ได้ มันชนะ ทำลายข้าศึกได้ เห็นไหม เวลาต่อสู้กัน ระหว่างกิเลสกับธรรม ถ้ากำลังมันพอนะ มรรคมันเต็มทีขึ้นมา มันปล่อยหมด นี่มันปล่อยหมดแล้ว ปล่อยแล้วยอมแพ้ไหม ปล่อยแล้วถึงที่สุดไหม เวลาปล่อยแล้ว ตทังคปหาน ปล่อยแล้วอย่าชะล่าใจ ปล่อยแล้วมันก็เป็นความสุข

เวลาจิตเราฟุ้งซ่าน จิตเรามีความทุกข์ความยากมีความทุกข์มาก เวลาเรามีสติปัญญาขึ้นมา มันปล่อยวางขึ้นมา เป็นสัมมาสมาธิ มีความสุขมาก เวลาเป็นสมาธิแล้ว เรามีอำนาจวาสนา เราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความจริง เราจับ เราค้นคว้าหากิเลสได้ เวลาหากิเลสได้ กิเลสกับธรรม มันจะมีการประทัดประหารกันด้วยปัญญา แยกแยะด้วยปัญญา ที่กำลังมันพร้อม มันเป็นไตรลักษณ์ พิจารณาแล้วเป็นไตรลักษณ์ มันปล่อยๆ นี่คือตทังคปหาน ความปล่อยอย่างนี้มันก็มีความสุขเพิ่มขึ้น ความสุขมากขึ้น

คนไม่เคยรบ คิดแต่ว่าทางทฤษฎีค้นคว้ามาแล้วว่าเราทำได้ๆ มันก็เป็นความคิดอันหนึ่ง เวลาเราเผชิญหน้ากับข้าศึก แล้วเราได้ทำลายข้าศึก มันก็เป็นประสบการณ์อีกขั้นหนึ่ง ปัญญาที่มันได้ใช้ เวลาพิจารณาของมันไปแล้ว เวลามันปล่อยวางๆ ตทังคปหาน แต่มันยังไม่ได้รบเด็ดขาด ยังไม่แพ้ชนะเด็ดขาด ถ้าประมาทนะ ถ้าทำไม่ได้ เห็นไหม นี่ไง นักรบ มันจะเข้าใจนักรบด้วยกัน นักรบมันจะมีน้ำใจกับนักรบด้วยกัน

นี่ก็เหมือนกัน นักปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมา มันรู้มันเห็นของมันอย่างนี้นะ ถ้ารู้เห็นตามความเป็นจริง เห็นไหม เวลาเพราะประมาทเลินเล่อ มันเสื่อมลงไป เจริญแล้วเสื่อม ในการปฏิบัติถ้าเราไม่มีคุณธรรม เราไม่มีสมาธิ เราไม่มีปัญญาเลย เราไม่เคยเจริญเลย เราเอาอะไรไปเสื่อม อย่างว่าแต่เจริญแล้วเสื่อมเลย มันไม่เคยมีเคยเป็น มันจะเอาอะไรมาเสื่อม ถ้าไม่มีอะไรไปเสื่อม ก็เรื่องโลกๆ ใจ เรื่องโลกคือโลกโลกก็ปัญหาใจ เรื่องสามัญญสำนึกนี่ไง ถ้ามันเป็นเรื่องสามัญญสำนึก มันจะเสื่อมที่ไหน เสื่อมที่เขาเปิด เดียวก็ค้นคว้า สนามค้นคว้าก็เปิดตำรา ก็จบ นี่มันค้นคว้าได้ มันเป็นเรื่องโลกๆ

แต่ถ้าเป็นความจริงล่ะ สมาธิมันตั้งอยู่บนอะไร มีสติมีปัญญาขนาดไหน เราถึงทำใจเราให้สงบได้ แล้วเป็นสมาธิขึ้นมาแล้ว พอเวลามันเสื่อมหมดไปแล้ว เราจะทำอย่างไรต่อไปขึ้นไป ถ้าสมาธิมันทำต่อไปขึ้นไป มันมีเหตุมีผลของมันขึ้นมา สมาธิมันกลับมาเอง นี่เวลามันเสื่อม เสื่อมเพราะอะไร เสื่อมเพราะกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันแก่กล้าขึ้นมา

เวลาเรากำหนดพุทฺโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เรามีสติปัญญาที่ชัดเจน เรามีสติปัญญา เรามีความหมั่นเพียรของเรา นี่กิเลสมันทนธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้ กิเลสมันทนสังขารไม่ได้ กิเลสมันก็เป็นนามธรรม มันก็เกิดบนหัวใจดวงเรานี้แหละ เวลามันพอใจของมัน มันมีกำลังของมัน มันก็เหยียบย่ำหัวใจของเราเต็มที่แล้ว

แต่เพราะเรามีศรัทธามีความเชื่อในพระพุทธศาสนา เรามีศรัทธาความเชื่อในครูบาอาจารย์ของเรา เราพยายามตั้งสติของเรา แล้วเราใช้ปัญญาของเราต่อสู้กับมัน แล้วต่อสู้กับมันด้วยสังขาร กิเลสมันกลัวสังขารอันนี้ กลัวความเพียรของเรา ถ้ามันกลัวสังขาร มันก็ถอยร่นไปๆ มันก็เป็นสมาธิขึ้นมาได้

เวลาเราเข้าไปอัปปนาสมาธิ มันหลับ มันนอนนิ่งเลย ตะกอนน้ำอยู่ก้นแก้วเลย มันไม่ไหลมาเลย แล้วเราใช้วิปัสสนา เราใช้ปัญญาของเราค้นคว้ามา ตะกอนอยู่ไหน ถ้ามันเห็นตะกอนขึ้นมา ตะกอนถ้ามันเขย่า น้ำก็พุ่งขึ้นมา แต่เราแยกแยะมัน เราจะเอาตะกอนนั้นออกเลย เราพิจารณาของเราได้เต็มที่แล้ว เห็นไหม ถ้าปัญญามันเกิดขึ้น มันเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป แยกแยะๆ เข้าไปจนถึงที่สุด แยกแยะนะ ถ้าพิจารณากาย มันจะเป็นไตรลักษณ์ มันก็ปล่อย มันเป็นไตรลักษณ์มันก็ปล่อย ปล่อยก็มีความสุข พอปล่อยแล้ว พอจิตสงบแล้วมีความสุข เราก็อยู่กับความสุขนั้น อยู่กับความสุขนั้นให้จิตมันได้พัก พอจิตมันได้พัก เวลามันคลายตัวออกมาก็จับอีก จับมันอีก จับอีกแล้วพิจารณาขึ้นมา

“อ้าว! จับได้อย่างไร ก็พิจารณาแล้วมันปล่อยไปแล้ว มันไม่มี” เห็นไหม ด้วยความประมาทด้วยความเลินเล่อ นักรบไม่เข้าใจนักรบด้วยกัน คนไม่เคยรบไม่เข้าใจนักรบ ถ้าคนที่เขื่อนนักรบ นักรบที่แท้จริง เขาต้องชนะข้าศึกนั้น ข้าศึกนั้นเขาชนะอย่างไร ถ้าเขาไม่มีเหตุมีผล เขาจะเอาอะไรมาชนะ นี่ไง ขณะจิตที่มันยังไม่สมุจเฉทปหาน เอาอะไรมาเป็นความจริง ความจริงมันไม่เกิดขึ้น ความจริงมันไม่มี

ถ้าความจริงไม่เกิดขึ้น ไม่มี เห็นใหม่ คูลี โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล ถ้าความจริงมันไม่ สมุจเฉทปหาน ความจริงไม่เป็นอกุปปิธรรม สัพเพ ชมมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตาฯ นี้ ท่องบ่นกันเป็นนกกแก้วนกขุนทองใจ พระพุทธเจ้าสอนอนัตตา สัพเพ ชมมา อนตฺตา ธรรมะเป็น อนัตตา เป็นอนัตตา คือ ไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์คือระหว่างที่สงครามมันกำลังต่อสู้กันอยู่

ในเมื่อสงครามต่อสู้กันอยู่ ขณะที่ เป็นไตรลักษณ์ เห็นใหม่ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล ถ้าโศดาปัตติมรรคมันไม่สมุจเฉทปหาน มันเป็นผลไปไม่ได้ เพราะถ้ามันเป็นผล มันเป็นอกุปปิ ธรรม อกุปปิธรรมคือไม่เสื่อม อกุปปิธรรมคือไม่มีการแปรสภาพ อกุปปิธรรมคือมันคงที่ของมัน แต่คงที่แบบโศดาบัน มันจะแปรสภาพของมันขึ้นเป็นสภิกากามี แปรสภาพขึ้นไปเป็นอนาคามี แปร สภาพหมายควาว่ามีมรรคมีผล มีสงคราม มีการกระทำความเป็นจริงขึ้นมา มันจะพัฒนาใจของมัน เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป จนถึงที่สุดนะ ถ้ามันอรหัตตมรรค ทำลายสิ้นไปแล้ว เป็นอรหัตตผลแล้ว นั่นอกุปปิธรรมแท้ๆ แท้ๆ มัน ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ของมันใจ

ฉะนั้น ระหว่างที่มีการต่อสู้ขึ้นไป นี่นักรบถึงเข้าใจน้ำใจนักรบ ถ้าไม่ใช่นักรบมันไม่เข้าใจ ถ้าไม่เข้าใจแล้วตะแบง พอตะแบงขึ้นไป ตะแบงนะ ถ้าเป็นกลุ่มชน เป็นกรรมฐานมีครูบาอาจารย์ เขาเปรียบเทียบ เทียบเคียงกันได้ ถ้าเทียบเคียงกันได้มันก็อยู่ที่เราใจ อยู่ที่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ว่าเรา จะเอาความจริงของเราใหม่ ถ้าเอาความจริงของเราขึ้นมา เราทำของเราขึ้นมาให้เป็นความจริงของเราขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เห็นใหม่ นักรบ มันมีผลงานของมัน ถ้ามีผลงานของมัน เป็นความจริงของใจดวงนั้น

ฉะนั้น ถ้ามันปล่อยแล้ว เวลาคลายตัวออกมาให้จับอีก จับแล้วพิจารณาเข้าไป ถ้าเป็นไตร ลักษณ์ มันปล่อย ปล่อยแล้วปล่อยเล่าๆ เพราะแก่นของกิเลส กิเลสนะ มันอยู่ในใจของเรา มันพาเรา เวียนว่ายตายเกิดไม่มีต้นไม่มีปลาย มันครองใจเรามาไม่รู้ว่ายาวนานขนาดไหน แล้วในชาติปัจจุบัน นี้ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วมีความมั่นคง มีความจริงใจที่จะประพฤติ ปฏิบัติให้มันเป็นความจริงในใจเราขึ้นมา

ถ้าเป็นความจริงที่ใจขึ้นมา เวลาพิจารณาของเราไปแล้ว แยกแยะไปแล้ว เวลามันปล่อย มัน เหมือนกับ เรานะ ถ้าเราทุกข์เราอยากมา ใครให้ความช่วยเหลือเจือจานเรา เราก็พอใจแค่นั้น แต่ถ้าเรา

ไม่ชวนขวยต่อเนื่องขึ้นไปละ นี่ก็เหมือนกัน จิตใจที่มันทุกข์มันยากมา เวลาทำความเข้าใจเข้ามา แล้วออกค้นคว้า ออกหากาย หาเวทนา หาจิตตามความเป็นจริง มันพิจารณาของมัน มันปล่อย มันปล่อยวาง นี่ไง มันปล่อยวาง ปล่อยวางแล้วต่อเนื่องละ ปล่อยวางแล้วเราจะพัฒนาของมันขึ้นไปอย่างไรละ ถ้าปล่อยวางพิจารณาของมันขึ้นไป เพราะอย่างนี้เราถึงได้บอกว่า สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา ก็เห็นอนัตตา เป็นอนัตตาจริงๆ มันเป็นอนัตตาระหว่างที่มันเป็นไตรลักษณ์ เห็นไหม ไตรลักษณ์ ฉะนั้นมันเป็นไตรลักษณ์ ฉะนั้นแต่ผลความเป็นจริงละ

พิจารณาซ้ำๆ ถ้าเวลามันขาดนะ สังโยชน์มันขาด สังโยชน์มันคืออะไร? สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส เห็นไหม สักกายทิฏฐิ คือความเห็นผิด เห็นผิดในอะไร? เห็นความผิดใน กาย สักกายทิฏฐิ เรื่องกาย ทิฏฐิความเห็นผิด จิตได้สำนึกมันยึดของมันทั้งนั้นนะ นี้ด้วยความ เป็นจริงของมัน เวลาพิจารณาไปแล้ว เวลามันขาด วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสจะมีไหม มันจะเกิดความ สงสัยขึ้นใหม่ เพราะมันเห็นจริงแล้วมันเกิดความสงสัยใหม่ มันไม่มีความสงสัยแล้ว แล้วมันจะลูป คำอีกใหม่ ถ้าไม่ลูปคำ เวลามันขาดไป อะไรมันขาด ถ้ามันขาดออกไปแล้ว นี่ไง เป็นอกุปปธรรม แล้ว ระหว่างกุปปธรรม อกุปปธรรม นักรบเขาจะรู้ความเป็นจริงของเขา ถ้าคนไม่เคยรบ มันไม่เห็น ระหว่างที่มันแปรสภาพกับระหว่างที่มันเป็นความเป็นจริง ระหว่างขณะจิตที่มันเป็นจริงขึ้นมา มัน เป็นอย่างไร

ถ้าเป็นจริงขึ้นมาแล้ว สิ่งที่การกระทำมันเพิ่มขึ้นๆ ถ้าจิตมันขาด สิ่งนี้มันจะเป็นเครื่องยืนยัน กับใจของเรา ใจของเรานะ เราค้นคว้ามา สนามค้นคว้า เราได้ทำของเรามา ถ้าสนามค้นคว้า เรา ค้นคว้ามามากมายแล้ว ค้นคว้ามาก็เป็นปัญญาของเราใช่ไหม อันนี้เราก็ยังสงสัยอยู่ แต่เวลาเรา ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง เราค้นคว้า เห็นไหม ใจเป็นสนามรบ ทำความสงบของใจเข้ามา ความสงบนั้นละ สมาธินั้นละ นั่นละคือสนามรบ

ถ้าสมาธิเป็นสนามรบ เป็นสนามแล้ว ใจเป็นสนามรบ ถ้ามันเป็นสนามรบ แล้วรบเป็นหรือ เปล่า แล้วออกรบใหม่ แล้วเต็มใจรบใหม่ว่าจะออก แต่ไม่ออกสักที เห็นไหม คิดสมาธิ แต่ถ้ามันเป็นสมาธิแล้วถ้ามันออกรบ รบกับอะไร ถ้าไม่ค้นคว้าหากิเลส ไม่ค้นหากิเลสที่มันฝังอยู่ในใจ เอา อะไรไปรบกับมัน

ถ้ามันจะคันค้ำหากิเลส กิเลสมันเป็นนามธรรม มันอาศัยอะไรล่ะ? มันก็อาศัยกาย เวทนา จิต ธรรมนี่เป็นที่อยู่อาศัย เราจับสิ่งนี้ เราพิจารณาของมัน แยกแยะของมันไปตามความเป็นจริง เวลา มันขาด ตั้งโยชน์มันขาดไป ถ้าขาดไป สิ่งนี้จะเป็นผลงาน สิ่งนี้ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้า ที่เรามีศรัทธามีความเชื่อ เราศึกษาของเรา มา ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สิ่งที่มีมันขาด มัน เกิดนะ ใจเป็นสนามรบ เกิดจากใจของเรา แล้วเวลามันขาดไป ใครเป็นคนรู้? ใจเป็นคนรู้ ถ้าใจเป็น คนรู้ นี่คือผลงาน นี่คือสิ่งที่เราทำมา แล้วมันจะทำต่อเนื่องขึ้นไปอย่างไร เห็นไหม มรรค ๔ ผล ๔ สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่เรารู้จริงใจ

ถ้ามันรู้จริง เห็นไหม ถ้าเราคันค้ำอยู่ เราศึกษาของเรา มา มันทำอะไรขึ้นมา มันทำอะไรไม่เป็น แต่พอมันทำไปจริง มันทำเป็น นี่เขาเรียกว่า “ภavanaเป็น” พอภavanaเป็น มันจะภavanaต่อเนื่องไป ใน สิ่งนี้เพราะว่า ผิด ก็ผิดมาตลอด เวลา มันถูกขึ้นมา ถูกขึ้นมากลางหัวใจของเรา ถ้าถูกขึ้นมากลาง หัวใจของเราละ มรรค ๔ ผล ๔ บุคคล ๔ คู่ คู่ที่ ๑ มันเกิดขึ้นมา แล้วคู่ที่ ๒ ละ คู่ที่ ๒ มันก็ทำความ สงบของใจให้มากขึ้น เพราะสิ่งที่มันเกิดขึ้นมากับเรานั้นเป็นเครื่องยืนยันในใจเราแล้ว ถ้าพอมัน สงบแล้วเราออกค้นหาต่อเนื่องไป เห็นไหม กายนอก กายใน กายในกาย สิ่งที่เป็นกายนะ ถ้าเป็น เวทนานอก เวทนาใน เวทนาในเวทนา ถ้าเป็นจิตละ จิตนอก จิตใน จิตในจิต นี่มันพิจารณาไปได้

สิ่งที่เป็นศัพท์ของพระกรรมฐาน ผู้ที่เขาคันค้ำในตำรา เขาบอกว่าสิ่งนี้มันเป็นโฆหาร เพราะ คนรู้จริงเขารู้จริงของเขา แต่ถ้าเราไม่รู้เห็นใจ เราจะคันค้ำเอาในตำรา พอคนที่เขารู้จริงขึ้นมา เขา ยื่นดาบให้ เขายื่นอาวุธให้...ไม่รู้ ไม่เข้าใจ แล้วมันเป็นอย่างไร ถ้าไม่รู้ไม่เข้าใจ ก็ตัวเอง กิเลสมัน ครอบงำหัวใจ มันก็ไม่เข้าใจ

แต่นักบรรพชาญาณกรบด้วยกัน พอพูด รู้เลย มันเป็นเรื่องจริงหรือเปล่า ถ้ามันเป็นจริง พอเราเป็น ของเรา เราทำความสงบของใจให้มากขึ้น แล้วยกขึ้นสู่กาย ยกขึ้นสู่เวทนา ยกขึ้นสู่จิต ยกขึ้นสู่ธรรม ถ้ามันเป็นได้จริงนะ จับแล้วจับให้ได้ ถ้าจับให้ได้ ทำไมต้องจับอีก มันคันค้ำของมันให้มันเป็น ความจริง เพราะกิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียด กิเลสอย่างละเอียดสุด กิเลสที่ ละเอียดเข้าไปมันก็มีเล่ห์กลของมันมากขึ้น มันหลบมันหลีก เพราะกิเลสมันกลัวธรรม กิเลสมันกลัว มรรค กลัวคำวิชอบ งานชอบ เพียรชอบ มันชอบใจ

ถ้าไม่ชอบ ไม่ชอบมันก็ค้นคว้าเอาแต่ข้างนอก ไม่ชอบ ก็เลสมันหัวเราะเยาะ ปัญญาที่อยู่ชายขอบ ปัญญาที่อยู่ข้างนอก ปัญญาที่ไม่เข้ามาสู่หัวใจ เพราะมันเป็นสัญญา สัญญาเป็นขั้น แต่ถ้ามันเข้าไปสู่จิต มันเป็นปัญญาภายใน ปัญญาที่เกิดจากจิต เพราะปัญญาที่เกิดจากจิต ถ้าจิตมันสงบแล้ว ถ้ามันจับกาย จับเวทนา จับจิตได้ตามความเป็นจริง มันก็ใช้ปัญญานั้นฟาดฟันกับจิตนั้นต่อเนื่องไป ถ้ามันฟาดฟันกับจิตต่อเนื่องไป สงครามเกิดอีกแล้ว

ในเมื่อใจเป็นสนามรบ แล้วมันต้องรบด้วย มันต้องมีสงคราม นี่รบด้วยอะไรล่ะ? ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามันรบด้วยปัญญา ที่ว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ถ้ามันจับได้ปัญญามันก็เกิด ถ้าเราไม่มีศัตรูที่จะรบด้วย เราจะรบกับใคร เราจะเอาปืนไปยิงใคร ยิงอากาศหรือ ออาวุธเราก็ต้องยิงเข้าศึกสิ แล้วเข้าศึกมันอยู่ไหน อะไรมันเป็นเข้าศึก ถ้ามันไม่ใช่เข้าศึก มันจะไปรบกับใคร

ถ้ามันเจอเข้าศึก ถ้ามันแยกแยะ มันจับได้ มันก็จับกาย แล้วกายสักกายทิฏฐิ กับกายภายในมันแตกต่างกันอย่างไร

สักกายทิฏฐิ มันพิจารณากาย มันทำลายจนแปรสภาพ ทำลายจนไม่มีสิ่งใด เป็นผุยผง ไม่มีสิ่งใดเหลือไว้เลย จนว่างเปล่าหมด ว่างเปล่าด้วยมรรค ว่างเปล่า นี่มันผ่านมา อรูปธรรม แล้วเวลาไปจับ มันเกิดขึ้นมา มันเป็นกายคนละชั้นตอนไง มันเป็นกิเลสที่ละเอียดกว่า มันก็มีภาพของมัน มันก็มีความเป็นจริงของมัน ถ้ามันจับได้ มันแยกแยะได้ด้วยกำลังของสมาธิ ด้วยกำลังของปัญญา แยกแยะเข้าไปนะ ด้วยมรรค มันก็ล้มลุกคลุกคลานอีก เพราะอะไร เพราะกิเลสที่มันละเอียดกว่ามัน ก็มีเล่ห์กลที่ละเอียดกว่าแน่นอน

ขณะที่ว่าเริ่มต้นภาวนาด้วยการค้นคว้ามา ด้วยการจินตนาการมา ก็ล้มลุกคลุกคลานมา กว่าจิตจะสงบได้ จิตสงบแล้วรักษาไว้ เจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญจนมีกำลังขึ้นมา จนจิตเป็นสนามรบ เห็นสนามรบขึ้นมา ก็เห็นกาย เห็นจิตตามความเป็นจริง ก็มีระหว่างกิเลสกับธรรมมันได้ประหัดประหารกัน มันเป็นมรรคขึ้นมา มันเป็นมัคโค เป็นทางอันเอก ทางที่ก้าวเดินของมัน จิตมันก็ก้าวเดินผ่านมรรคนี้มา จิตที่ก้าวเดินผ่านมรรคนี้มา เพราะมันสมุจเฉทปหานไปแล้ว สิ่งนั้นมันอรูปธรรม มันไม่คืน ไม่เกิดขึ้นมาอีกแล้ว



พอเราจิตสงบเข้ามาแล้ว เราไปจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรมอีกชั้นตอนหนึ่ง มันเป็นบุคคลคู่ที่ ๒ แล้วคู่ที่ ๒ กิเลสมันอยู่ที่นั่น ถ้ามันจับต้องสิ่งนี้ได้ มันก็จับขึ้นมาแยกแยะพิจารณาของมันต่อเนื่องกันไป งานที่เคยทำแล้ว มันก็ทำได้เต็มไม้เต็มมือ มันไม่มีเกิดความสงสัย งานที่เราไม่เคยทำ เพราะเราทำของเรา เราทำงานของเรา แต่เราไม่รู้ว่าจะทำงานจบอย่างไร แล้วอย่างไรมันถึงจะจบละทำงานแล้วก็พลังผลออกขึ้นมา ปล่อยให้มันเสื่อม เสื่อมแล้วก็พยายามค้นคว้าของมันขึ้นมา ต่อสู้กับมัน จนถึงที่สุดเวลามันขาดไปแล้ว สิ่งนี้เป็นการยืนยัน ถ้ามันดั่งทศปทาน มันเป็นแบบนี้ ถ้าสมุจเฉตปทาน มันเป็นแบบนี้

ฉะนั้น พอจิตมันสงบเข้ามาแล้ว แล้วมันจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรมได้ตามความเป็นจริงขึ้นมา เราก็พิจารณาแยกแยะของมันต่อเนื่องกันไป ถ้ามันปล่อยขึ้นมา ปล่อยก็ไม่ไว้ใจ ปล่อยก็แยกแยะต่อเนื่องกันไป แยกแยะซ้ำแยกแยะซากขึ้นมา เวลาแยกแยะซ้ำแยกแยะซากขึ้นมา นักภavana เขาถึงต้องการเวลาใจ นักภavana เขาถึงต้องการอยู่ในที่สงบใจ นักภavana เขาถึงหลีกเลี่ยง หลีกเร้น เพราะใจ ความรู้สึก กิเลสกับธรรมมันกระทบกันตลอดเวลา มันต่อสู้กันตลอดเวลา มันต่อสู้กันระหว่างกิเลสกับธรรม มันประหัดประหารกันกลางหัวใจของเราอยู่นี้ แล้วใครมันจะรู้จักเราละ

“ก็พระกับพระด้วยกัน นักปฏิบัติกับนักปฏิบัติด้วยกัน ทำไมไม่คลุกคลีกัน ทำไมไม่โอภาปราศรัยกัน เอ! ทำไมถือตัวถือตนเกินไปนัก ทำไมไม่มีน้ำใจต่อกันเลย”

เขากำลังประหัดประหารกัน นี่ธรรมในใจเขาเกิดขึ้น เขาก็พิจารณาของเขา แต่คนที่ไม่เข้าใจ เห็นไหม

ไม่ใช่ไม่รู้เรื่องนักปฏิบัติ ไม่ใช่ไม่รู้ปฏิบัติจะไม่เข้าใจหัวใจของนักปฏิบัติ

ถ้านักปฏิบัติของเขา เวลาเข้าห่ม เขาก็เป็นเรื่องปกติ นี่ก็สมบูรณ์อยู่แล้ว เวลาเขาหลีกเลี่ยงไป เพราะเขาต้องการเวลาของเขา จักรของเขาหมุน จักรของเขาเคลื่อนไปแล้ว เขาจะมีปัญญาของเขา เขาจะแยกแยะของเขา

พิจารณาซ้ำพิจารณาซากเข้าไป เวลามันขาดนะ โลกนี้ราบหมดเลย กามราคะ-ปฏิฆะอ่อนลง เห็นไหม บุคคลคู่ที่ ๒ แล้วจะเจริญต่อเนื่องขึ้นไป มันจะเป็นมหาสติ-มหาปัญญา ถ้ามันไม่เป็นมหา

สติ-มหาปัญญา มันจะเข้าไปเจออสุภะไม่ได้ ถ้าไม่มีมหาสติ-มหาปัญญา มันจะเข้าไปจับกามราคะ  
ไม่ได้ ถ้าจะเข้าไปจับกามะราคะ มันเป็นมหาสติ-มหาปัญญา นี่ไง ถ้ามันเป็นมหาสติ-มหาปัญญา

ทีนี้ถ้าจับต้องได้แล้วฝึกหัดใช้ปัญญา “ใจเป็นสนามรบ” เวลารบจะรบกับแม่ทัพ เรารบมา  
จากไพร่พลของเขา รุกเข้าไป เป็นชั้นเป็นตอนจะเข้าไปสู่แม่ทัพ ถ้าเข้าไปสู่แม่ทัพ มันต้องมีมหาสติ-  
มหาปัญญา เพราะแม่ทัพเขาเป็นคนควบคุมกองทัพของเขา เขามีอำนาจ เขามีสติปัญญา เขาถึงได้  
เป็นแม่ทัพ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเข้าไปสู่กามราคะ กามราคะที่ว่าเราจะไปบีบบี้กับมัน บีบบี้สี่ไฟกับกาม  
ราคะ กามราคะนะ สัตว์โลก ในวัฏจักร กามคุณ ๕ จิตที่มันหมุนเวียนกันอยู่นี้ก็เพราะเหตุนี้ แล้วถ้า  
จิตที่มันหมุนเวียน มันเวียนว่าตายเกิดอยู่นี้เพราะมันมีอะไรฝังใจมันอยู่ แล้วเราจะไม่เกิดไม่ตาย เรา  
จะถอดถอนพิษไข้ เราจะถอดถอนสิ่งที่มันปักอยู่กลางหัวใจ

ถ้าเป็นมหาสติ-มหาปัญญา ถ้ามันจับของมัน เราจะเห็นปัญญาที่หลวงตาท่านบอกว่าเป็น  
น้ำป่าๆ ที่มันจะรุนแรงมากๆ เพราะมันรุนแรงมาก เพราะมันเป็นมหาสติ-มหาปัญญา มันใกล้ชิดกับ  
จิตมาก มันไม่ส่งออกไปไกล มันอยู่ใกล้ชิดกันแล้วมันพัวพันกันอยู่ตลอดเวลา มันจะพิจารณา  
แยกแยะของมัน

แล้วคิดดูสิ สิ่งที่เป็นแม่ทัพ พอพิจารณาแยกแยะเข้าไป เห็นไหม ความพิจารณาจากข้างต้น  
มันพิจารณาเห็นชัดเจนของมัน มันเป็นขั้นๆ ขั้นก็คือว่ามันเป็นความคิด ขั้นเป็นความคิด มันเป็น  
ขั้นๆ ที่ว่าปัญญาเกิดจากจิตมันเป็นขั้นๆ

แล้วขั้นๆมันไม่ใช่จิต แล้วเกิดมาได้อย่างไร

ขั้นๆอันนี้มันมีสมาธิรองรับ มันเกิดจากจิต ถ้าจิตมันรองรับขึ้นมา สิ่งนี้มันเป็นปัญญาอย่าง  
หายาบ แล้วปัญญาอย่างละเอียดเข้าไป แล้วพอเป็นมหาสติ-มหาปัญญา ปัญญามันยังละเอียดเข้าไป  
ละเอียดเข้าไป พิจารณาเข้าไป มันจะเข้าสู่ใจแล้ว เพราะเวลามันขาด เห็นสมมุติเหตุปหานมันขาด  
อย่างนี้ สังโยชน์ขาดไป เวลาพิจารณาไป เวลา กามราคะ-ปฏิบัติมันขาดไป มันอ่อนโยนไปหมด  
จิตใจนี้อ่อนโยนไปหมด จิตใจนี้มันราบเรียบไปหมด

แล้วเวลาถ้าทำความสงบมากขึ้น เวลามันเป็นมหาสติ-มหาปัญญา มันไปจับกามราคะได้ นี่ ปฏิยะ-กามราคะที่มันจับของมัน มันพิจารณาไป มันยิ่งละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไป นี่ปัญญาเกิด จากจิตๆ เพราะจิตเป็นสมาธิ จิตเพราะมันเป็นสนามรบ จิตเพราะว่ามันมีสติปัญญาที่รู้เห็นตามความเป็นจริงขึ้นมา พอจับแล้วพิจารณามันละเอียดเข้าไป แต่เราก็ตัดถึงประสบการณ์ ตั้งแต่คู่มือที่ ๑ คู่มือที่ ๒ มันเป็นอย่างนี้ๆ มันก็เลยให้กิเลสมันหลอก เลยให้กิเลสมันหลอกล่อ หลอกล่อเราก็ดม้ลูกคดลูกคดลาน

เวลาใช้ปัญญา มหาสติ-มหาปัญญา ปัญญาที่รุนแรงมาก รุนแรงมากเพราะมันท่วมท้น มันท่วมท้นเข้ามาในหัวใจ ปัญญามันเกิดจนเราก็งง ใครปฏิบัติไปถึงตรงนี้มาก ถ้าขนาดไหน มันมีครูมีอาจารย์ไง ถ้ามีครูมีอาจารย์ เห็นใหม่ “จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง” ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติ มาแล้ว นักปฏิบัติจะเข้าใจน้ำใจของนักปฏิบัติ นักปฏิบัติเขาต้องการทำอะไร แต่ถ้าเราไม่เคยมีประสบการณ์ว่าการปฏิบัติเป็นแบบนี้เลย “ทำไมต้องเป็นอย่างนั้น ทำไมต้องมาทำทุกซ่ยกขนาด นั้น”

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราเนะ เวลาท่านเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาทั้งวันทั้งคืน ทำกัน ต่อเนื่องเป็นปีเป็นเดือน ทำอยู่อย่างนั้น เพราะอะไร เพราะมันได้เสีย มันได้เสีย เวลาจิตมันปล่อยนะ คุณดี เวลาเราพักผ่อน เราพอใจของเรา เรามีความสุขของเรา เวลาจิตมันปล่อยแต่ละครั้ง มันปลื้มใจ มันมหัศจรรย์ เวลาจิตมันเบาๆ เราเคลื่อนไหวไป เหมือนกับเราไม่ได้เดิน มันจะลอยไปตลอดเลย ลอยด้วยอำนาจของหัวใจนะ เราก็ออยู่อย่างนั้นละ ถ้ามันทำของมัน นี่ธรรมจากภายใน ถ้ามันพิจารณา ซ้ำๆ ซากๆ มันละเอียดเข้ามาๆ แล้วละเอียดเข้ามา เราจะให้มันปล่อย มันไม่ปล่อยหรอก

ละเอียดเข้ามา จนมันกลืนเข้าไปสู่ดวงจิตนั้น แล้วมันทำลายที่นั่น ทำลายที่นั่น ปฏิยะ-กามราคะ มันทำลายข้อมูลที่มันฝังอยู่ที่ใจ ทำลายหมด ทำลาย เว้งว้างหมด ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์คอยชี้ มันก็นอนจมอยู่นั่น ถ้ามันจับต่อเนื่องไปๆ มันพิจารณาละเอียดเข้าไป สิ่งพิเศษที่เหลือ พิจารณา ซ้ำๆ มันคายออกหมด เว้งว้างหมด เว้งว้าง เห็นใหม่

สิ่งที่ว่ามือเราจับสิ่งของ มันต้องมีมือและสิ่งที่ให้เราจับ มือหนึ่งจับมือหนึ่ง มันก็มี ๒ มือจับด้วยกัน จิตมันมีขั้นมันก็กระทบของมัน แล้วมันมีมือเดียว มันจับสิ่งใดไม่ได้เลย ทำอย่างไร จิตเวลามันปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามา จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตที่มันรู้ว่าเป็นจิตได้ เพราะมันมีเครื่อง

กระทบ มันมีเครื่องบอกใจใหม่ มันมีสติมันขึ้นมา ถึงว่าจิตเป็นอย่างนั้นๆ เวลาจิตมันปล่อยหมดแล้ว มันเป็นตัวมันเอง มันปล่อยใส แล้วทำอะไรต่อละ

นี่ไม่มีครูบาอาจารย์บอก มันทำได้ยาก แล้วเวลาถ้ามีครูบาอาจารย์บอก เราก็จะเทียบว่าเหมือนกันๆ เราทำมาแล้ว เห็นใหม่ นักปฏิบัติไม่เข้าใจนักปฏิบัติ นักปฏิบัติไม่ใช่ นักปฏิบัติ ปฏิบัติไม่เป็น ไม่เข้าใจถึงหัวใจนักปฏิบัติ นักรบไม่เคยออกสงคราม ไม่เข้าใจหัวใจของนักรบ มันจะปล่อยใสขนาดไหน มันก็มีอรหัตตมรรค มีความเป็นไป เป็นความเป็นจริงที่ทำได้ ถ้ามีความเป็นจริงที่ทำได้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้า จิตเดิมแท้นี้ปล่อยใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้นี้ปล่อยใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส เพราะจิตเดิมแท้เป็นอวิชา เพราะสิ่งที่ปล่อยใสนั่นแหละ นั่นแหละตัวเกิด นี่ปฏิสนธิจิต เพราะอะไร เพราะมันไปเกิดบนพรหมใจ ถ้าไม่มีสติปัญญาอัตโนมัติ ไม่มีญาณหยั่งรู้เข้าไป จับตัวนี้ไม่ได้ ถ้ามันมีญาณหยั่งรู้มันถึงเข้าไปจับตัวนี้ได้ จับสิ่งที่ปฏิสนธิจิต จิตเพียวๆ จิตใสๆ เพราะมันจับของมันได้ จับของมันได้ นี่เป็นปัญญาญาณ ปัญญาญาณเข้าไป มันกลืนกินเข้าไป กลืนกินเข้าไปจนจิตเป็นมรรยัสถ์

ถ้ามันทำลายลง พอมันทำลายลง บุคคลคู่ที่ ๔ ถ้ามันทำลายลงจบสิ้น สิ่งที่เป็นสมมุติบัญญัติ สมมุติบัญญัติคือภาษา สิ่งที่ต้องได้ ที่สื่อสารได้ สิ่งนี้มันจบสิ้น ทำลายทวารวะ ทำลายภพ จบสิ้นไป มารหาไม่เจอ เวลามารนะ อวิชามันอาศัยจิตของเราเวียนว่ายตายเกิด มันมีทวารวะ มีภพ มารนี้มันถึงได้อาศัยสิ่งนี้เป็นที่อยู่อาศัย

เราวิปัสสนามา เราใช้ระหว่างกิเลสกับธรรมต่อสู้กันมาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา แยกแยะ ขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอน เพราะสังโยชน์ ๑๐ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส สิ่งต่างๆ มันทำลายเป็นขั้นเป็นตอน เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา จนถึงความปล่อยใส ถึงตัวตนที่เป็นจริง ชาติรู้ สิ่งที่ถูกรู้ไม่มี ชาติรู้ แล้วเวลาเข้าไปถึงตัวชาติรู้ แล้วทำลายตัวชาติรู้ พอทำลายตัวชาติรู้แล้ว ทำลายปฏิสนธิ วิญญาณ ปฏิสนธิจิตหมดแล้ว มารมันจะอยู่ที่ไหนละ มารมันจะไปอยู่ที่ไหน มันจะแสดงตัวที่ไหน มันไม่มีสิ่งใดให้ใครแสดงตัว ไม่มีสิ่งใด

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา อีก ๔๕ ปี สอุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่ใเง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพาน นั้นนะ อนุปาติเสสนิพพาน จบสิ้น ฉะนั้น ธาตุ ๔ และขันธ ๕ ขันธ ๕ ภาราหเว ปล่อยจกขุณา เป็นภาระๆ แต่ปุณฺชนของเรา ธาตุ ๔ และ ขันธ ๕ เป็นมาร ขันธมาร เพราะมันขัดแย้งกับความรูสึกเรา เราก็ทุกข์

แต่ถ้าผู้ที่สิ้นกิเลสแล้ว สิ่งนี้เป็นภาระหน้าที่ เพราะชีวิตนี้มันมีสิ่งนี้เป็นเครื่องอาศัย แล้วชีวิตนี้มันมีกิเลสพามาเกิด แล้วเรามีความเชื่อมีความศรัทธาในพุทธศาสนา แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันสำรอกคายออก คายกิเลส ทำลายอวิชชา ทำลายภวาสวะ ทำลายภพทั้งหมด แต่ขันธก็ยังมีอยู่ ขันธก็ยังมีอยู่ สิ่งที่ยังอยู่ สิ่งนี้เป็นภาระ สอุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่ก็มีธาตุขันธ อนุปาติเสสนิพพาน พระอรหันต์ที่สิ้นชีวิตไปแล้ว จบ ไม่มีสิ่งใดอีก ไม่มีสิ่งใดให้ตามหา

นักรบเข้าใจเรื่องของนักรบ นักปฏิบัติจะเข้าใจเรื่องของปฏิบัติ แต่ผู้ที่ไม่เข้าใจ ไม่รู้ เอสนามคั่นคว่า เอาตำรับตำรานั้น เอาประวัติครูบาอาจารย์ที่ท่านได้ปฏิบัติของท่านตามความเป็นจริง แล้วจารึกไว้เป็นเกร็ด เป็นสิ่งบอกทาง แต่เราไม่เข้าใจ เราก็คั่นคว่าเอาทางวิชาการ เอามาตัดคั่นใจ ฉะนั้น ถึงไม่ใช่่นักรบจริง

ถ้านักรบจริงเขาจะรู้ของเขาตามความเป็นจริง นักปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติรู้จริงเห็นจริง มันอันเดียวกันทั้งนั้นละ อันเดียวกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาวางธรรมวินัยไว้ให้ ผู้ใดปฏิบัติไป ถ้าตามเป็นจริง ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พยากรณ์ว่าใช่ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ทำให้ใครเป็นอย่างนั้น แต่เพราะเขาประพฤติปฏิบัติตามความจริงของเขา ถ้าถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บอกว่ใช่ แต่ถ้ามั่นไม่ใช่ก็บอกว่ไม่ใช่ ถ้าไม่ใช่ก็ต้องทำต่อเนื่องไป ถ้ามีอำนาจาสนา ถ้าไม่ใช่แล้วน้อยเนื้อต่ำใจ ไม่ใช่แล้วเลิกไปก็จบ ฉะนั้น เราประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงของเรา

ใจเป็นสนามรบ เราหาหัวใจของเราให้เจอก่อน คือทำความสงบของใจเข้ามาให้ได้ าสนามรบ หาหน้าที่การงานของเรา แล้วเราทำประพฤติปฏิบัติขึ้นไป วิปัสสนาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เห็นไหม เกิดสงคราม สงครามระหว่างธาตุกับขันธ ระหว่างกิเลสกับธรรมต่อสู้ประหัดประหารกัน ถ้ามันทำได้จริงเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป มันจะเป็นประโยชน์กับผู้ที่ปฏิบัตินั้น เอิวัง